

Македонски Телеком АД – Скопје

Финансиски извештаи
за годината којашто завршува на
31 декември 2016
Со извештај на независниот ревизор

Содржина

Извештај на независниот ревизор

Финансиски извештаи

Извештај за финансиската состојба	1
Извештај за сеопфатна добивка	2
Извештај за парични текови	3
Извештај за промени во главнината	4
Белешки кон финансиските извештаи	5

Извештај на независниот ревизор

До Управниот Одбор и Акционерите на Македонски Телеком АД - Скопје

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на Македонски Телеком АД – Скопје („Друштвото„), кои што ги вклучуваат извештај за финансиската состојба заклучно со 31 декември 2016 година, како и извештај за сеопфатна добивка, извештаи за промени во главнината и паричните текови за годината којашто завршува тогаш, и белешките, кои се состојат од преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Одговорност на менаџментот за финансиските извештаи

Менаџментот е одговорен за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со Меѓународните Стандарди за Финансиско Известување, и интерната контрола којашто е релевантна за подготвувањето на финансиски извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со Стандарди за ревизија прифатени во Република Македонија. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи, за да обликува ревизорски постапки кои што се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективноста на интерната контрола на ентитетот.

Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на менаџментот, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според наше мислење, финансиските извештаи ја прикажуваат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Друштвото заклучно со 31 декември 2016 година, резултатите од работењето, како и паричните текови за годината којашто завршува тогаш во согласност со Меѓународните Стандарди за Финансиско Известување.

PricewaterhouseCoopers Revisija DOO
ПРАЈСВОТЕРХАУСКУПЕРС РЕВИЗИЈА ДОО Скопје

Скопје

17 февруари 2017 година

Извештај за финансиската состојба

	Белешка	На 31 декември	
		2016	2015
Во илјади денари			
Средства			
Тековни средства			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	5	941.022	1.550.123
Депозити во банки	6	178.457	-
Побарувања од купувачи и останати побарувања	7	3.342.231	3.469.621
Побарувања за данок на добивка		-	12.647
Побарувања за останати даноци	8	12.845	12.581
Залихи	9	438.320	418.124
		<u>4.912.875</u>	<u>5.463.096</u>
Средства расположливи за продажба	10	3.296	61.778
Вкупно тековни средства		<u>4.916.171</u>	<u>5.524.874</u>
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	11	12.497.665	13.053.012
Аванси за недвижности, постројки и опрема		2.784	2.959
Нематеријални средства	12	2.321.148	2.237.522
Побарувања од купувачи и останати побарувања	7	346.043	407.520
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата		60.366	47.987
Останати нетековни средства		612	6.750
Вкупно нетековни средства		<u>15.228.618</u>	<u>15.755.750</u>
Вкупно средства		<u>20.144.789</u>	<u>21.280.624</u>
Обврски			
Тековни обврски			
Обврски кон добавувачи и останати обврски	13	4.338.917	4.782.086
Обврски за данок на добивка		20.088	-
Обврски за останати даноци	8	39.255	65.547
Резервирања за обврски и плаќања	15	165.994	164.788
Вкупно тековни обврски		<u>4.564.254</u>	<u>5.012.421</u>
Нетековни обврски			
Останати обврски	13	168.621	391.403
Одложени даночни обврски	14	151.595	175.557
Резервирања за обврски и плаќања	15	65.808	67.991
Вкупно нетековни обврски		<u>386.024</u>	<u>634.951</u>
Вкупно обврски		<u>4.950.278</u>	<u>5.647.372</u>
Капитал			
Акционерски капитал		9.583.888	9.583.888
Премија за издавање акции		540.659	540.659
Сопствени акции		(3.738.358)	(3.738.358)
Останати резерви		958.389	1.237.534
Акумулирана добивка		7.849.933	8.009.529
Вкупно капитал	16	<u>15.194.511</u>	<u>15.633.252</u>
Вкупно капитал и обврски		<u>20.144.789</u>	<u>21.280.624</u>

Овие финансиски извештаи беа одобрени од страна на раководството на Македонски Телеком АД - Скопје на 17 февруари 2017 година, и се предмет на разгледување и одобрување од Одборот на директори на 23 февруари 2017 година и од акционерите на денот кој дополнително ќе се одреди.

Андреас Маиерхофер
 Главен извршен директор

Жарко Луковски
 Главен оперативен директор

Славко Пројкоски
 Главен директор за финансии

Горан Тиловски
 Директор за сметководство и даноци
 Овластен сметководител
 Рег. Бр. 0105436

Извештај за сеопфатна добивка

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2016	2015
Приходи	17	10.557.595	10.671.045
Амортизација		(2.540.576)	(2.678.301)
Трошоци за вработените	18	(1.424.049)	(1.219.485)
Плаќања кон останати оператори		(1.043.572)	(1.031.341)
Останати расходи од работењето	19	(4.344.422)	(4.376.789)
Трошоци од работењето		<u>(9.352.619)</u>	<u>(9.305.916)</u>
Останати оперативни приходи	20	<u>40.617</u>	<u>71.670</u>
Оперативна добивка		1.245.593	1.436.799
Расходи од финансирање	21	(62.373)	(63.458)
Приходи од финансирање	22	40.094	47.929
Расходи од финансирање - нето		<u>(22.279)</u>	<u>(15.529)</u>
Добивка пред оданочување		1.223.314	1.421.270
Данок на добивка	23	(187.372)	(178.555)
Добивка за годината		<u>1.035.942</u>	<u>1.242.715</u>
Вкупна сеопфатна добивка за годината		<u>1.035.942</u>	<u>1.242.715</u>
Информација за заработката по акција:			
Обична и разводнета заработка по акција (во денари)		<u>12,01</u>	<u>14,41</u>

Извештај за парични текови

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2016	2015
Оперативни активности			
Нето добивка пред оданочување		1.223.314	1.421.270
Корекции за:			
Амортизација		2.540.576	2.678.301
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	19	(444)	2.474
Добивка од промена на објективната вредност на финансиските средства	22	(7.254)	(8.750)
Исправка на вредноста на побарувања од купувачи и останати побарувања	19	58.025	77.789
Нето зголемување на резервирања	15	14.174	24.836
Нето добивка од продажба на недвижности, постројки и опрема	20	(14.017)	(54.253)
Приходи од дивиденди	22	(2.841)	-
Расходи од камати	21	48.252	48.625
Приходи од камати	22	(15.693)	(34.546)
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		(12.321)	(3.293)
Парични средства добиени од работењето пред промената во обртниот капитал		3.831.771	4.152.453
(Зголемување)/намалување на залихите		(19.752)	23.667
Намалување/(зголемување) на побарувањата		119.175	(189.033)
Зголемување на обврските		78.631	82.593
Парични средства добиени од работењето		4.009.825	4.069.680
Платени камати		(33.642)	(15.797)
Платени даноци		(178.602)	(393.658)
Паричен тек добиен од оперативни активности		3.797.581	3.660.225
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, постројки и опрема		(1.541.714)	(1.446.518)
Набавка на нематеријални средства		(453.989)	(476.678)
Наплатени заеми		12.416	16.692
Приливи по основ на депозити во банки		-	1.413.360
Одливи по основ на депозити во банки		(178.457)	-
Приливи од дивиденди		2.841	-
Приливи од продажба на недвижности, постројки и опрема		40.500	100.844
Примени камати		15.693	39.862
Паричен тек користен во инвестициони активности		(2.102.710)	(352.438)
Финансиски активности			
Исплата на дивиденди		(1.954.519)	(3.023.410)
Исплата на останати финансиски обврски		(361.774)	(187.565)
Паричен тек користен во финансиски активности		(2.316.293)	(3.210.975)
Нето (намалување)/зголемување на паричните средства и еквиваленти на паричните средства		(621.422)	96.812
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 1 јануари		1.550.123	1.450.018
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		12.321	3.293
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 31 декември	5	941.022	1.550.123

Извештај за промени во главнината

Во илјади денари	Белеш- ка	Акционер- ски капитал	Премија од издавање акции	Сопствени акции	Останати резерви	Акумулирана добивка	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2015		9.583.888	540.659	(3.738.358)	1.237.534	10.270.331	17.894.054
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	1.242.715	1.242.715
Трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (исплатена дивиденда)		-	-	-	-	(3.503.517)	(3.503.517)
Состојба на 31 декември 2015	16	9.583.888	540.659	(3.738.358)	1.237.534	8.009.529	15.633.252
Состојба на 1 јануари 2016		9.583.888	540.659	(3.738.358)	1.237.534	8.009.529	15.633.252
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	1.035.942	1.035.942
Трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (исплатена дивиденда)		-	-	-	-	(1.474.683)	(1.474.683)
Transfer (see note 2.12 and 16.2)		-	-	-	(279.145)	279.145	-
Состојба на 31 декември 2016	16	9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	7.849.933	15.194.511

Белешки кон финансиските извештаи

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

1.1. За Друштвото

Овие финансиски извештаи се однесуваат на друштвото Македонски Телеком АД – Скопје.

Македонски Телеком АД – Скопје (во понатамошниот текст: „Друштвото“) е акционерско друштво регистрирано во Република Македонија.

Непосредно матично друштво на Друштвото е АД Каменимост Комуникации Скопје, во сопственост на Маџар Телеком АД регистрирано во Унгарија. Основно матично друштво е Дојче Телеком АД регистрирано во Сојузна Република Германија.

На 31 октомври 2013 година склучена е Спогодба за присоединување на Т-Мобиле Македонија (во понатамошниот текст: ТММК), како друштво што се присоединува, кон Друштвото, како друштво што презема. Спогодбата за присоединување е изменета со Анекс кон истата склучен на 20 април 2015 година. ТММК како подружница во целосна сопственост на Друштвото се консолидираше заклучно со 2014 година.

Согласно Спогодбата за присоединување и Анексот кон истата, а и врз основа на одредбите од Законот за трговски друштва, 31 декември 2014 година е определен како датум од кога сите зделки на ТММК, од сметководствена гледна точка ќе се сметаат како да се извршени за сметка на Друштвото. Соодветно, од 1 јануари 2015 година сметководствената евиденција и за ТММК и за Друштвото ќе ја води само Друштвото.

Согласно Спогодбата за присоединување и Анексот кон истата, кои беа прифатени и потврдени од страна на Собранијата на Друштвото и на ТММК на седниците одржани на 17 јуни 2015 година, деловните активности на ТММК престанаа заклучно со 30 јуни 2015 година, кога и ова друштво беше избришано од Централниот Регистар. Со бришењето од Централниот регистар, ТММК престана да постои како правно лице без да се спроведе ликвидација.

Со престанокот на ТММК, имотот и обврските на ТММК се пренесоа на Друштвото по пат на универзален пренос на целиот имот и обврски (актива и пасива).

Телекомуникацискиот сектор во Македонија е регулиран со Законот за електронски комуникации (ЗЕК) кој е донесен во март 2014 година (Службен весник бр. 39 од 28 февруари 2014 година) како примарно законодавство и правилници како секундарно законодавство.

Од јуни 2013 година, Друштвото е котирано на Македонската берза на хартии од вредност (Берзата) на сегментот задолжителната котација и известува кон Берзата согласно промените во Законот за хартии од вредност во 2013 година. Во согласност со правилата за котација на Берзата, Друштвото има постојани обврски за известување поврзани со деловното работење и капиталот, значајни промени во финансиската состојба, дивидендниот календар, промена во процентот на акции во посед на јавноста (доколку истиот се намали под 1%) и промени за значителни удели над 5%. Дополнително, Друштвото има посебни обврски за објавување, кои се состојат од различни финансиски информации, вклучувајќи финансиски извештаи (тримесечни, полугодишни и годишни), како и јавен повик за одржување на акционерско собрание (АС), сите измени и дополнување на агендата за АС и објавување на одредени усвоени одлуки од АС. Пред јуни 2013 година, Друштвото известуваше кон Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија како акционерско друштво со посебни обврски за известување.

Регистрирана адреса на Друштвото е ул. „Кеј 13 Ноември“ бр. 6, 1000 Скопје, Република Македонија. Просечниот број на вработени во Друштвото врз основа на часови на работа во текот на 2016 година беше 1.162 (2015: 1.335).

1.2. Регулаторно опкружување – мобилна линија

На 5 септември 2008 година, Агенцијата за електронски комуникации (Агенција), по службена должност, достави известување до ТММК за оние јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги коишто им се распределени според Договорите за концесија. Лиценцата за радио фреквенции коишто ја користи ТММК со ширина на опсегот од 25 MHz во опсегот од GSM 900, беше исто така издадена во форма регулирана од ЗЕК со период на важност до 5 септември 2018 година, а која може да се обнови за дополнителен период од 20 години согласно ЗЕК. Како резултат на промените во подзаконските акти, беше отворен опсег од 900 MHz за UMTS (Универзален систем за мобилни телекомуникации) технологијата и врз основа на барањето на ТММК, лиценцата за радиофреквенција беше изменета за да може овие фреквенции да бидат достапни за GSM (Глобален систем за мобилни комуникации) и UMTS технологијата.

Белешки кон финансиските извештаи

По анализата на пазарот за големопродажба „Услуги за терминирање на повици во јавните мобилни комуникациски мрежи“, Агенцијата во 2007 година донесе одлука со која на ТММК и беше доделен ЗПМ (Значителен играч на пазарот) статусот на овој пазар. Регулацијата на цените на овој релевантен пазар продолжува како што Агенцијата спроведува повремена анализа на пазарот и ги ажурира моделите за регулирање на цени. Тековната стапка за терминирање на повици е сразмерна за двата мобилни оператори: Друштвото и ОНЕ.Вип Операторот.

Во 2008 година беше објавена одлука за доделување на три 3G лиценци. Важноста на лиценцата трае 10 години, односно до 17 декември 2018 година, со можност за нејзино продолжување до 20 години согласно ЗЕК.

Во 2010 година, ТММК беше назначен со ЗПМ статус на пазарот за големопродажба „Пристап и потекло на повик на јавниот пазар мобилни комуникации“. Врз основа на одлука на Агенцијата, во 2010 година објавената Референта понуда за пристап на ТММК се состоеше од следниве регулирани услуги:

- започнување на повик за Мобилен виртуелен мрежен оператор (MVNO),
- започнување на повик за национален роаминг оператор,
- потекло на СМС за MVNO и
- потекло на СМС за национален роаминг оператор.

Не постои втор круг на анализа на овој пазар уште од 2010 година, а исто така нема ни MVNO ниту пак национален роаминг оператор за мрежата на ТММК. MVNO, Албафон хостиран на мрежата на ОНЕ влезе на македонскиот пазар и започна со своето комерцијално работење во 2013 година. MVNO, Албафон ги прекина своите операции во јуни 2015 година.

Во 2011, Агенцијата ја објави конечната анализа на пазарот за големопродажба „СМС терминирање во јавните мобилни комуникациски мрежи“ и во мај 2011 година на сите 3 мобилни оператори им беше даден ЗПМ статус на овој релевантен пазар. Во јули 2011 година RIO беа одобрени од страна на Агенцијата со регулирана цена за терминирање на СМС сразмерна за сите 3 оператори, а притоа остана иста како и пред регулирањето.

На 19 декември 2014 година, беа донесени дополнувања на ЗЕК во Службен весник бр. 188. Една од најважните измени беше имплементирана со член 75-а, со кој се регулираат цените на меѓународниот роаминг. Според овој член, Агенцијата има право со Одлуката да ги одреди максималните цени за услугите коишто се нудат на корисниците на роаминг од земјите со кои Република Македонија склучила договор за намалување на цените на роаминг услугите во јавните мобилни комуникациски мрежи, на реципрочна основа, коишто не може да бидат повисоки од цените за истите услуги во ЕУ. Во период од 3 години од 2015 година, цените ќе се намалуваат до утврдениот максимум.

Директорот на Агенцијата донесе Одлука на 10 декември 2014 година за вредноста на точките за пресметка на годишниот надоместок за користење на радиофреквенциите (РФ). Вредноста на точките е 0,8 Евра што значи дека сите годишни надоместоци за радиофреквенции се намалени за 20% од 1 јануари 2015 година во споредба со претходната вредност. Равенките за пресметка на годишните надоместоци за РФ се утврдени во релевантниот правилник.

Процедурата за аукција склучена во август 2013 година го додели целиот 790 - 862 MHz опсег заедно со неназначениот спектар во опсегот од 1740 – 1880 MHz за LTE (Долгорочна еволуција) технологијата во јавен тендер. Секој од трите македонски мобилни оператори имаат добиено LTE радиофреквенциска лиценца од 2x10 MHz во опсегот од 800 MHz и 2x15 MHz во опсегот од 1800 MHz. Секоја лиценца е добиена за еднократен надоместок од 10,3 милиони Евра. Важноста на лиценцата трае 20 години, односно до 1 декември 2033 година, со можност за нејзино продолжување за период од 20 години согласно ЗЕК.

Во 2013 година, Агенцијата ја спроведе втората анализа на пазарот за големопродажба за терминирање на СМС и во октомври 2013 година беше отворена јавна дебата за предложените нови регулирани цени сразмерни за сите 3 оператори и 75% под тековната цена. По завршувањето на јавната дебата, Агенцијата ја поддржа својата позиција за намалување на регулираната големопродажна цена за терминирање на СМС до 75% за сите 3 оператори и цената стана полноважечка од 1 јануари 2014 година.

Во 2013 година, ТММК беше назначена како ЗПМ на релевантниот пазар за големопродажба „Услуги за терминирање на повици во јавна телефонска мрежа на фиксна локација“ од страна на Агенцијата. Врз основа на одлуката на Агенцијата, RIO на ТММК беше изменет со вклучување на оваа услуга.

Белешки кон финансиските извештаи

Новиот ЗЕК беше донесен на 5 март 2014 година. ЗЕК е усогласен со регулативната рамка за електронски комуникации на ЕУ од 2009 година. Процесот на усогласување на постојната споредна легислатива со новиот ЗЕК беше спроведен во текот на 2014 година.

Во 2014 година, по своја сопствена одлука ТММК врати 5 MHz од спектарот кој го поседува во опсегот од 2100 MHz, затоа што ТММК сеуште не го искористила овој дел од назначувањето во 2008 година и не планира да го искористи истиот тој дел во иднина.

Во октомври 2014 година, ВИП операторот, подружница на Групацијата Телеком Австрија и ОНЕ, подружница на Телеком Словенија прогласија спојување на нивните бизниси во Македонија коишто се состојат од мобилна, фиксна телефонија, Интернет и пренос на аудиовизуелна содржина. Органот за конкуренција го одобри таквото спојување на 8 јули 2015 година и на 2 октомври 2015 година ВИП операторот се спои со ОНЕ.

По новите пазарни анализи на релевантниот пазар за мобилен пристап (регулатива за MVNO и национален роаминг), во април 2016 година, Агенцијата донесе Одлука за ЗГМ статус на Друштвото и Оне.ВИП.

Регулативни мерки наложени од страна на Агенцијата: заедничко доминирање од страна на Оне.ВИП и Друштвото, при што истите мерки важат и за двата оператори:

- обврска за мобилен пристап за сите MVNO хибридни видови (вклучително и Препродавач),
- цена базирана на трошок за Целосен MVNO,
- малопродажба минус (-35%) за Препродавачот,
- обврска за пристап до ММС услуги и мобилни податоци врз основа на технолошка неутралност (вклучувајќи и 4G пристап).

Во јули 2016 година, Друштвото објави нова референтна понуда за пристап и услуги во согласност со регулативата.

MVNO, Луса-mobile хостиран на мрежата на Оне.ВИП, влезе на македонскиот пазар и започна со комерцијално работење во јули 2016 година. Исполнувањето на сите MVNO обврски од страна на Луса-mobile сè уште е под истрага од страна на Комисијата за заштита на конкуренцијата (по службена должност).

Агенцијата ја анализираше ефикасната употреба на радиофреквенциите доделени на операторите. Укинувањето на радиофреквенцијата на Оне.ВИП од 900 & 1800 MHz се очекува од март 2017. Овие радиофреквенции ќе бидат предмет на јавен тендер којшто е веќе најавен во годишната програма на Агенцијата за 2017 година со можност за нов MNO и/или MBMO. Сепак, Оне.ВИП ќе има конкурентна предност поради значителниот износ (20 MHz) на спектар на опсег од 800 MHz.

1.3. Регулаторно опкружување – фиксна линија

Во април 2012 година, Агенцијата објави општа Регулаторна стратегија за периодот од наредните 5 години (2012-2016 година). Официјалниот документ е со наслов „Петгодишна регулаторна стратегија на АЕК“. Главните фокуси на стратегијата се: унапредување на регулирањето на големопродажни и малопродажни услуги, воведување на методологија на чисти долгорочни инкрементални трошоци (LRIC) за фиксните и мобилните говорни услуги, СМС и слично, регулирање на Следната генерација на пристап (NGA) и Оптика до домот (FTTH) во согласност со препораката за NGA и рифарминг и распределба на фреквенции за 4G услуги.

Со измените на Правилникот за регулирање на малопродажните цени, Агенцијата ги утврди начинот и постапката за регулирање на малопродажните цени за мрежите за фиксна говорна телефонија и услугите на операторот со значителна пазарна моќ на релевантните малопродажни пазари. Ex-ante регулирањето на малопродажните цени е базирано на методологијата за истиснување на конкуренцијата со цени. Овие активности резултираа со намалување на цените на некои големопродажни и малопродажни услуги на Друштвото. На страната на малопродажбата, стандардната месечна претплата за деловни корисници беше намалена (на еднакво ниво со претплатата за приватни корисници). На страната на големопродажбата имаше промени во надоместоците за интерконекција (завршување и започнување), Разврзан пристап до локална јамка (ULL), битстрим пристап и изнајмување на линии на големо (WLR).

Во текот на изминатите 2 години, следејќи ја ЕУ, на некои пазари започна пазарен тренд на дерегулација: дерегулација на сегментот на водови на изнајмени линии и изоставување на регулирање на Ethernet услугите за изнајмени линии; укинување на регулативата за минимален пакет на изнајмени линии (малопродажба); укинување на обврските за WLR (Изнајмување на линии на големо); полесно регулирање на малопродажбата на традиционалните

Белешки кон финансиските извештаи

фиксни говорни услуги. Друштвото има обврска за цени базирани на трошоци за регулираните големопродажни услуги, користејќи ја методологијата на Долгорочни инкрементални трошоците (LRIC). Во август 2012 година, Агенцијата ги објави нацрт резултатите од сопствениот развиен LRIC Bottom-up модел за формирање на трошоци за локален битстрим (базиран на трошоци) и за малопродажни и големопродажни изнајмени линии, водови и неискористени оптички влакна и минимален пакет на изнајмени линии (базирани на трошоци). Како резултат на тоа, на 15 јануари 2013 година Агенцијата донесе одлука за намалување на надоместоците и ја одобри изменетата Референтна понуда за обезбедување на физички пристап и користење на електронската комуникациска инфраструктура и придружни средства (водови и неискористени оптички влакна). Новите надоместоци беа имплементирани од 1 февруари 2013 година. Агенцијата исто така ги одобри Референтните понуди за големопродажни дигитални изнајмени линии (WS DLL), локален битстрим пристап и минимален пакет на изнајмени линии и имплементирани се новите изменети методологии за пресметка на цените (во зависност од должината). Надоместоците за WS DLL и локален битстрим пристап беа намалени од 1 декември 2012 година, а надоместоците за минимален пакет на изнајмени линии од 1 јануари 2013 година.

Агенцијата ги одобри новите цени за услугите за изнајмување на водови на 18 јануари 2013 година. Агенцијата ги утврди цените според LRIC методологијата. Одобрените цени се повеќе од двојно намалени во однос на претходните цени утврдени од Друштвото.

Правилникот за физички пристап беше изменет и дополнет во април 2015, а од јуни 2015 референтната понуда за пристап на Друштвото е усогласена со измените во Правилникот.

На почетокот на 2015 беше спроведено регулирањето на пристапот до оптика, со регулатива за Локален битстрим пристап преку NGA на ниво 3 и 4 и VULA (Виртуелен разврзан локален пристап) на ниво 2. Воведувањето на нови технологии објавено од страна на Друштвото за малопродажните корисници ќе доведе до воведување на нови големопродажни производи за пристап и реформулирање на регулативните обврски.

Врз основа на оперативниот план на Агенцијата за 2016, би можело да се очекува дополнително регулирање на IMS (ОТТ) услугите.

Во средината на 2016, обврската за интерконекција преку IP (по извршувањето на миграција од PSTN кон IMS) беше продолжена најдоцна до средината на 2017 за сите оператори коишто имаат интерконекција со Друштвото, и до крајот на 2017 за интерконекција помеѓу мобилни или алтернативни оператори. На почетокот на 2017 се очекува намалување на фиксната терминална такса, како резултат на завршената миграција кон само една национална точка на интерконекција со сите домашни оператори.

Во јуни 2013 година, Агенцијата го најави почетокот на првата анализа на големопродажниот пазар 13 (Пренос на радиодифузни содржини на крајните корисници). IP MATERIO беше доставена за одобрување до Агенцијата во октомври 2013 година на иницијатива на Друштвото, во согласност со заклучокот од анализите на пазарот за поднесување на измени на MATERIO со опис и услови за IP интерконекција. На 27 декември 2013 година Друштвото доби одлука за одобрување на IP MATERIO. При процесот на одобрување беа направени дополнителни измени (беа вклучени нови цени за интерконекција базирани на „Top down LRIC“ моделот за формирање на трошоци). Има нови цени за завршување на повици во нормални и евтини тарифи. Измените во IP MATERIO стапија во сила на 1 јануари 2014 година. Цените за регионална и локална терминација ќе постојат додека не се исклучи последната Time division multiplexing (TDM) централа.

Финалниот документ за анализа на пазарот за широкопојасни услуги (Пазар 8) беше објавен на 1 август 2014 година. За прв пат Агенцијата наметна регулирање на пристапот до широкопојасни услуги преку оптичка пристапна мрежа. Сите постојни обврски за бакарната мрежа остануваат непроменети. Сите обврски се однесуваат само за Друштвото како оператор со ЗПМ на пазарот за широкопојасни услуги.

Во декември 2014 година, Агенцијата донесе одлука за назначување на Друштвото за оператор со ЗПМ на Пазар 8.

Третата анализа на пазарите 9 и 10 (Сегменти за терминирање и пренос на изнајмени линии и пазар 8 (Пристап до услуги со широк опсег – битстрим пристап) беше завршена во ноември 2014 година. Како резултат на анализата, на пазарите 9 и 10 сегментите за терминирање и пренос на изнајмени линии беа дерегулирани, а на пазар 8 беа вклучени регулативи за производи на Друштвото базирани на оптика. Во декември 2014 година, Агенцијата донесе одлука за назначување на Друштвото за оператор со ЗПМ на пазар 9 – Терминирани сегменти на изнајмени линии во географската област на Република Македонија.

Белешки кон финансиските извештаи

Во декември 2014 година, Агенцијата донесе одлука за назначување на Друштвото за оператор со ЗПМ на пазар 1 – Пристап на јавни телефонски мрежи на фиксна локација за приватни и деловни корисници, вклучувајќи ги и сите видови на неутрални мрежни технологии.

Релевантниот малопродажен Пазар 3 (Минимален пакет за изнајмени линии) беше дерегулиран во март 2016 година.

Според Правилникот за техничките услови и градежната инфраструктура (од 15 јули 2014 година), Друштвото е обврзано да ја гради својата инфраструктура под земја во урбаните области со повеќе од 15.000 жители за објекти за колективно домување со повеќе од осум станови. Друштвото има обврска за Дигитална агенда за покривање на 100% и 50% од сите македонски домаќинства со брзина на широкопојасен интернет соодветно од 30 Mbps и 100 Mbps, со технолошки неутрална основа до крајот на 2020 година.

Измените и дополнувањата од септември 2016 година со нова обврска за регистрирање на новите и постојните електронски мрежи (АТЛАС) се однесуваат на заедничкото градење и користење на мрежи, намалена обврска за подземни мрежи околу административни, образовни, културни и верски објекти коишто би требало да се спроведат само во урбаните области од градовите со повеќе од 15.000 жители, модифицирана Дигитална агенда за податоци за мрежно покривање на активни и пасивни пристапни линии и нова обврска за Агенцијата да ги објавува примените извештаи во врска со мерењата на сегментот на оптичката магистрална мрежа од страна на сите оператори.

Анализите на Агенцијата за малопродажниот фиксен пазар се објавени и, врз основа на иницијативите на Друштвото, Агенцијата најави дерегулација на малопродажните фиксни услуги.

Агенцијата издаде решение за рефундирање на Друштвото за нето трошокот за обврската за „Универзална услуга“ (USO) за 2015 година, по релевантниот поднесок на Друштвото во 2016 година.

Тендерот за давател на USO е објавен и еден од главните критериуми е задолжителниот износ за рефундирање. Друштвото подготвува предлог за своето учество во тендерот имајќи ги предвид следните елементи:

- Износ за рефундирање за фиксен пристап и пристап на хендикепирани лица (говорни услуги и интернет од најмалку 2Mbit/s)
- Износ за рефундирање за јавни телефонски говорници и целосен телефонски именик и информации.

Тендерот за USO давател е завршен и понудите се објавени, Друштвото и РЗ Инфомедиа (телефонски именик) се единствените понудувачи и тие го добија тендерот.

1.4. Истрага за одредени договори за консултантски услуги

На 13 февруари 2006 година, Маѓар Телеком АД, доминантниот сопственик на Друштвото, (преку Каменимост Комуникации АД – Скопје, мнозински акционер на Друштвото), објави дека е вршена истрага на одредени договори склучени од друга подружница на Маѓар Телеком АД, со цел да се утврди дали договорите биле склучени во спротивност на политиките на Маѓар Телеком АД или важечките закони или регулативи. Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го ангажираше White & Case како свој независен правен советник за целите на спроведувањето на интерната истрага. Последователно на ова, на 19 февруари 2007 година, Одборот на директори на Друштвото, врз основа на препораката на Одборот за ревизија на Друштвото и на Одборот за ревизија на Маѓар Телеком АД, донесе одлука за спроведување на независна интерна истрага во однос на одредени договори во Македонија.

Врз основа на јавно достапните информации, како и информациите добиени од Маѓар Телеком, а коишто беа претходно обелоденети, Одборот за ревизија на Маѓар Телеком спроведе интерна истрага во однос на одредени договори поврзани со активностите на Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Македонија кои вкупно изнесуваа повеќе од 31 милион евра. Поконкретно, интерната истрага испитуваше дали Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Македонија извршиле плаќања коишто се забранети со законите или прописите на САД, вклучувајќи го и американскиот Закон за спречување на корумпирано однесување во странство (ФЦПА). Друштвото претходно ги обелодени резултатите од интерната истрага.

Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го информираше Министерството за правда на САД (МП) и Комисијата за хартии од вредност на САД (КХВ) за интерната истрага. МП и КХВ започнаа истрага за активностите коишто беа предмет на интерната истрага. Во 29 декември 2011 година, Маѓар Телеком објави дека склучи конечни спогодби со МП и КХВ за решавање на истрагите на МП и КХВ поврзани со Маѓар Телеком. Со спогодбите завршија истрагите на МП и КХВ. Маѓар Телеком ги објави клучните услови од спогодбата со МП и КХВ на 29 декември 2011 година. Поконкретно, Маѓар Телеком објави дека склучил договор за одложено гонење за период од две години (ДОГ) со МП.

Белешки кон финансиските извештаи

ДОГ истече на 5 јануари 2014 година, а врз основа на барањето на МП доставено во согласност со ДОГ, Окружниот суд на САД за Источната област на Вирџинија, на 5 февруари 2014 година, ги отфрли обвиненијата против Маѓар Телеком.

Во врска со локалната истрага од страна на државните органи во Македонија, а во однос на претходно обелоденетата информација во Финансиските извештаи на Друштвото за претходните години, кривичната постапка во основниот суд е во тек.

Немаме сознанија за било какви информации како резултат на барања од кое било регулаторно тело или други надворешни страни, освен како што е претходно обелоденето, од кои би можеле да заклучиме дека финансиските извештаи можат да бидат неточни, вклучувајќи го и ефектот од можни незаконски дејства.

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

Основните сметководствени политики усвоени во подготвувањето на овие финансиски извештаи се прикажани подолу. Сметководствените политики се конзистентни со оние кои се применети во претходните години, освен ако не е поинаку наведено.

2.1. Основа за изготвување

Финансиските извештаи на Друштвото се изготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ).

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари.

Изготвувањето на финансиски извештаи во согласност со МСФИ подразбира раководството да врши проценки и претпоставки кои влијаат врз прикажаните износи во финансиските извештаи и белешките поврзани со нив. Деловите кои вклучуваат висок степен на претпоставки и комплексност или каде што проценките и претпоставките се значајни во однос на финансиските извештаи се прикажани во белешка 4. Фактичките резултати може да се разликуваат од тие проценки.

2.1.1. Стандарди, измени и толкувања ефективни и прифатени од Друштвото во 2016 година:

- Друштвото нема прифатено стандарди, измени и толкувања во 2016 година кои се значајни во однос на финансиските извештаи.

2.1.2. Стандарди, измени и толкувања кои сè уште не се ефективни и за кои не е извршено предвременно прифаќање од страна на Друштвото

МСФИ 9 Финансиски инструменти. Стандардот се однесува на класификација, мерење и депризнавање на финансиските средства и обврски и воведува нови правила за сметководство за хеџинг. Во декември 2011, ноември 2013 и јули 2014 година, Меѓународниот одбор за сметководствени стандарди (ОМСС) направи измени на стандардот со цел воведување на дополнителни промени во правилата за класификација и мерење и воведо нов модел за оштетување, исто така. Со овие последни измени се комплетира новиот стандард за финансиски инструменти. Примената на новиот стандард и неговите измени се бара за годишните периоди кои почнуваат на или по 1 јануари 2018 година. Дозволена е негова примена и порано. Усвојувањето на новиот стандард и неговите измени најверојатно ќе резултира со измени во финансиските извештаи на Друштвото, чијшто точен степен го анализираме во моментот.

- МСФИ 15 Приходи од договори со корисници. Основниот принцип на новиот стандард е компаниите да го признаваат приходот за да се отслика трансферот на стоки или услуги до корисниците во износи кои го рефлектираат надоместокот (односно, плаќањето) на кој Друштвото очекува да има право за размена на тие стоки или услуги. Новиот стандард исто така ќе резултира со зголемени обелоденувања за приходот, ќе обезбеди упатство за трансакциите кои претходно не беа адресирани сеопфатно (на пример, приход од услуги и измени на договори) и ново упатство за аранжмани со повеќе елементи. Усвојувањето на новиот стандард ќе резултира со значителни промени во финансиските извештаи на Друштвото, првенствено во однос на времето на признавање на приходот и во однос на капитализацијата на трошоците за склучување на договор со корисник и трошоците за исполнување на договорот. Времето за признавање на приходот и класификацијата на нашите приходи, било како приходи од услуги или опрема, ќе бидат засегнати како резултат на алоцирањето на надоместокот во

Белешки кон финансиските извештаи

аранжмани со повеќе елементи и веќе нема да бидат засегнати од методологијата на горна граница на ограничување. Имајќи ги во предвид сегашните модели на деловно работење, влијанието од примената на новиот стандард се очекува да резултира во алокација на повеќе приходи однапред. Нашето работење и поврзаните системи се сложени и моментално проценетото време и напори кои се неопходни за развој и имплементација на сметководствени политики, проценки, расудувања и процеси за исполнување на новиот стандард се очекува да опфатат значителен временски период. Како резултат на тоа, во моментов не е возможно да се направат разумни квантитативни проценки на ефектите од новиот стандард. Примената на новиот стандард се бара за годишните периоди кои почнуваат на или по 1 јануари 2018 година. Дозволена е негова примена и порано.

- МСФИ 16 Наеми. МСФИ 16 бара од субјектите кога истите се наематели: да ги признаваат изнајмените средства и обврските за наемнина во извештајот за финансиската состојба, првично измерени според сегашната вредност на неизбежните плаќања за наемот (вклучувајќи ги плаќањата поврзани со инфлацијата) и плаќања кои можат да се направат во алтернативни периоди ако за наемателите разумно е сигурно дека ќе ја искористат опцијата за продолжување на наемот, да ја признаваат амортизацијата на изнајмените средства и каматата на обврските за наемнина во текот на периодот на наемнина и да ги одвојат вкупниот износ на исплатените парични средства во основен дел (презентиран во рамките на финансиските активности) и каматата (презентирана во рамките на оперативните активности) во извештајот за паричните текови. Како резултат на тоа, најзначајното влијание од МСФИ 16 ќе биде зголемување на изнајмените средства и обврските за наемнина, чијшто обем ќе треба да се утврди по темелна анализа. Друштвото во главно изнајмува локации, покриви, простор на антени и кули, продажни салони кои ќе бидат афектирани од новиот стандард. Детали за наемите и останати превземените обврски на Друштвото се обелоденети во белешка 26. На страната на наемодавателот (продажба), ќе треба да го анализираме степенот до кој аранжманите со повеќе елементи со вклучени наеми можат да бидат засегнати од ревидираната дефиниција на наеми. Освен тоа, не очекуваме значително влијание врз финансиските извештаи на Друштвото во овој момент, бидејќи самото сметководство на наемодавателот не се менува значително со воведувањето на МСФИ 16. Од субјектот се бара да го примени МСФИ 16 за годишни периоди кои почнуваат на или по 1 јануари 2019 година и дозволено е новиот Стандард за наеми да се примени порано, доколку субјектот го применува исто така и МСФИ 15 Приходи од договори со корисници на или пред датумот на предвремена примена.

2.2. Трансакции во странска валута

2.2.1. Функционална и презентациска валута

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари кој е функционална и презентациска валута на Друштвото.

2.2.2. Трансакции и салда

Трансакциите во странска валута се искажуваат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата. Монетарните средства и обврски деноминирани во странска валута на датумот на изготвување на извештајот за финансиска состојба се претвораат во денари според средниот курс важечки на денот на извештајот за финансиска состојба, а приходите и расходите произлезени од оваа основа се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/трошоци). Немонетарните средства и обврски деноминирани во странска валута се претвораат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата.

Девизните средства со кои што работи Друштвото се претежно евра (ЕУР) и американски долари (УСД).

Официјалните курсеви важечки на 31 декември беа како што следи:

	2016	2015
	МКД	МКД
1 УСД	58,33	56,37
1 ЕУР	61,48	61,59

2.3. Финансиски инструменти

Финансиски инструмент е било каков договор кој што предизвикува финансиско средство кај еден ентитет и финансиска обврска или сопственички инструмент кај друг ентитет.

Белешки кон финансиските извештаи

Финансиските средства на Друштвото вклучуваат парични средства и еквиваленти на парични средства, депозити во банки, сопственички инструменти на други ентитети (расположливи за продажба и по објективна вредност преку добивката или загубата) и договорни права да прими парични средства (побарувања од купувачи и останати побарувања) или друго финансиско средство од друг ентитет.

Финансиските обврски на Друштвото вклучуваат обврски кои произлегуваат од договорните обврски да испорача парични средства или други финансиски средства на друг ентитет (недеривативни финансиски средства). Во основа, финансиските обврски вклучуваат обврски кон добавувачи и останати обврски.

Објективната вредност на финансиските инструменти кои се тргуваат е одредена повикувајќи се на нивната пазарна цена на крајот на известувачкиот период. Ова е најчесто применливо за финансиски средства по објективна вредност преку добивка или загуба.

Објективната вредност на останатите финансиски инструменти кои не се тргуваат на активен пазар се одредува преку користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Очекуваните парични приливи и одливи се дисконтираат по пазарна каматна стапка.

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски е исто така одредена со користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Очекуваните парични приливи и одливи се дисконтираат по пазарна каматна стапка.

Претпоставките кои се применети во пресметките на објективна вредност се предмет на неизвесности. Промените во претпоставките кои се применети во пресметките може да имаат влијание на сегашните вредности, објективните вредности и/или паричните текови што произлегуваат од финансиските инструменти. Анализата на сензитивност поврзана со финансиските инструменти на Друштвото се дадени во белешка 3.

2.3.1. Финансиски средства

Друштвото ги класификува финансиските средства во следниве категории:

- а) финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата
- б) заеми и побарувања
- в) финансиски средства расположливи за продажба

Класификацијата зависи од целите за коишто се стекнати овие средства. Раководството ја определува класификацијата на финансиските средства при првичното признавање.

Стандардните продажби и купувања на финансиски средства се признаваат на датумот на тргување, т.е. на датумот на кој Друштвото презело обврска за продажба или купување на средството. Инвестициите првично се признаваат по објективна вредност плус трансакциските трошоци за сите финансиски средства коишто не се прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата. Финансиските средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата првично се признаваат по објективна вредност, а трансакциските трошоци се признаваат како трошок во добивката или загубата за годината.

На секој датум на извештајот за финансиска состојба, Друштвото проценува дали има објективни докази дека финансиското средство е оштетено. Постојат објективни докази за оштетување доколку како резултат на настани на загуба што се случиле по првичното признавање на средството има влијание на проценетите идни парични текови на финансиското средство или група на финансиски средства кои можат со сигурност да се проценат.

Загубите од оштетување на финансиски средства се признаваат во Добивката или загубата наспроти сметки за исправка за да се намали сегашната вредност се до депризнавање на финансиското средство, кога нето сегашната вредност (вклучувајќи и било какви загуби од оштетување) се депризнава од извештајот за финансиска состојба. Добивките или загубите при депризнавањето се пресметуваат како разлика помеѓу приливите од продажба и нето сегашната вредност којашто е депризнаена.

Финансиските средства престануваат да се признаваат (депризнавање) кога правото да се примаат парични приливи од инвестицијата е истечено или пренесено и Друштвото ги има пренесено значајните ризици и придобивки од сопственоста.

- (а) Финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата

Белешки кон финансиските извештаи

Оваа категорија ги содржи оние финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата при нивното првично признавање. Финансиското средство е класификувано во оваа категорија доколку е така одредено од страна на раководството кое донесува одлуки за набавка и продажба врз основа на нивната објективна вредност во согласност со стратегијата за инвестирање на Друштвото за чување на вложувањата во сопственото портфолио се до моментот на појавување на поволни пазарни услови за нивна продажба.

Финансиските средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата последователно се прикажуваат по објективна вредност. Добивките и загубите коишто произлегуваат од промената на објективната вредност на финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата, се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/расходи) во периодот во кој настануваат.

Приходот од дивиденди од финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата, се признава во добивката или загубата кога е воспоставено правото на Друштвото да ја добие наплатата на истата и кога економските користи се веројатни.

(б) Заеми и побарувања

Заемите и побарувањата се недеривативни финансиски средства со фиксни или детерминирани плаќања кои не котираат на активниот пазар. Тие се вклучени во тековни средства, со исклучок на оние чие доспевање е по 12 месеци, по датумот од извештајот за финансиска состојба. Овие се класифицирани како нетековни средства.

Следниве ставки се вклучени во категоријата „заеми и побарувања“:

- парични средства и еквиваленти на паричните средства
- депозити над 3 месеци
- побарувања од купувачите
- побарувања од и заеми на трети лица
- заеми за вработени
- останати побарувања

Заемите и побарувањата првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Парични средства и еквиваленти на паричните средства

Паричните средства и еквивалентите на паричните средства се состојат од парични средства во благајна, парични средства во банка, депозити по видување и останати краткорочни високо ликвидни инвестиции со рок на доспеаност од три месеци или помалку.

Доколку се случи исправка на вредноста на парични средства и еквиваленти на паричните средства, истата ќе биде признаена во добивката или загубата (расходи од финансирање).

Побарувања од купувачите и останати побарувања

Побарувањата од купувачите и останатите побарувања првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка намалени за исправка на вредноста заради оштетување. Исправката на вредност заради оштетување на побарувањата од купувачите и останатите побарувања се формира кога постојат објективни докази дека Друштвото нема да може да ги наплати сите доспеани износи согласно основниот договор. Значајните финансиски потешкотии на должникот, веројатноста дека ќе влезе во стечај или финансиска реорганизација и задоцнетото плаќање како и наплатата се сметаат за индикатори дека побарувањето е оштетено.

Доколку има објективни докази дека настанало оштетување на заеми и побарувања признаени по амортизирана вредност, износот на исправката на вредност се утврдува како разлика меѓу сегашната вредност на средството и сегашната вредност на предвидените идни парични текови (исклучувајќи ги идните кредитни загуби кои се уште не се случени) дисконтирани со оригиналната ефективна каматна стапка на финансиското средство (т.е. ефективната каматна стапка пресметана на првичното признавање). Сегашната вредност на средството е намалена со користење на сметка за исправка, а износот на загубата е признаен во добивката или загубата (Останати расходи од работењето - Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања).

Белешки кон финансиските извештаи

Политиката на Друштвото за групна проценка за оштетување се базира на старосната структура на побарувањата поради големиот број на релативно слични видови на купувачи.

За најголемите купувачи, странските купувачи, за корисниците на интерконекциски услуги, како и за купувачи кои се во процес на ликвидација или стечај, исправката е пресметана на индивидуална основа. Индивидуално вреднување исто така се врши во посебни околности.

Кога побарувањето од купувачот е ненаплатливо, се отпишува преку добивката или загубата (Останати оперативни трошоци - Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања) со паралелно ослободување на кумулираната исправка на сметката за исправка на побарувањата од купувачите. Последователните враќања на износите претходно отпишани се пребиени со признаените исправки на вредност во добивката или загубата .

Доколку во некој последователен период износот на оштетувањето се намали и тоа намалување објективно може да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување во кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција на сметката за исправка на побарувањата. Сегашната вредност на финансиското средство на датумот на кој се враќа загубата не смее да ја надмине амортизираната вредност која би била пресметана доколку оштетувањето не било признаено. Износот на вратената загуба ќе биде признаена во добивката или загубата како намалување на Останати расходи од работењето (Исправка на вредноста на сомнителни и спорни побарувања).

Износите кои се должат кон и побаруваат од другите мрежни оператори се прикажани на нето основа во случаите каде постои право за пребивање и износите се подмируваат на нето основа (како на пример побарувањата и обврските поврзани со меѓународен сообраќај).

Заеми за вработени

Заемите за вработени првично се признаваат по објективна вредност а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Разликата помеѓу номиналната вредност на дадените заеми и првичната објективна вредност на заемите за вработени се признава како однапред платени користи на вработени, и ја намалува категоријата Заеми за вработени. Каматите од дадените заеми пресметани по методот на ефективна камата се признаваат како финансиски приходи, додека однапред платените користи на вработените се амортизираат како Трошоци за вработените рамномерно за времетраењето на заемот.

Загубите од исправката на вредноста на заемите за вработени, доколку се случат, се признаваат во добивката или загубата (трошоци за вработени).

(в) Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се недеривативи кои се или одредени во оваа категорија или не се класифицирани во некоја од другите категории. Тие се вклучени во нетековните средства освен ако раководството има намера да ги продаде финансиските средства во рок од 12 месеци од датумот на извештајот за финансиска состојба. Стекнувањето и продажбата на финансиските средства се признаваат на денот на тргувањето - датумот на кој Друштвото се обврзува да купи или продаде некое средство.

По првичното признавање, сите финансиски средства расположливи за продажба се мерат по објективна вредност со исклучок на некој инструмент кој што не е котиран на активниот пазар и чија што објективна вредност не може реално да се измери и во тој случај истиот се прикажува по набавна вредност, вклучувајќи ги трансакциските трошоци намалени за трошоците на оштетувањето. Намерата на Друштвото е да ги отуѓи овие средства кога ќе се појават поволни услови на пазарот за нивна продажба. Промените на објективната вредност на финансиските средства кои се класификувани како расположливи за продажба се признаваат во Останата сеопфатна добивка. Кога финансиските средства, класификувани како расположливи за продажба ќе се продадат или ќе претрпат оштетување, акумулираната објективна вредност, признаена во капиталот, се вклучува во добивката или загубата , како добивка или загуба од вложувања во хартии од вредност.

Друштвото оценува на секој датум на извештајот за финансиска состојба дали има објективен доказ дека финансиското средство е оштетено. Објективен доказ за оштетување има, кога како резултат на настани на загуба кои се случиле по првичното признавање на средството има влијание врз проценетите идни парични текови на финансиските средства или групата на финансиски средства кои можат со сигурност да се проценат. Доколку постои таков доказ за финансиски средства расположливи за продажба, кумулативната нереализирана добивка (доколку постои) е рекласифицирана од Останата сеопфатна добивка во Добивката или загубата и секоја останата разлика е

Белешки кон финансиските извештаи

исто така признаена во Добивката или загубата (Финансиски приходи). Загубите поради оштетување признаени за капитални инструменти не се признаваат повторно преку добивката или загубата.

Доколку финансиските средства расположливи за продажба се продадени или откупени, и поради тоа депризнаени, корекцијата на објективната вредност акумулирана во капитал е рекласифицирана од Останата сеопфатна добивка во Добивката или загубата (Финансиски приходи).

2.3.2. Финансиски обврски

Обврски кон добавувачи и останати обврски

Обврските кон добавувачи и останати обврски (вклучувајќи ги и пресметаните трошоци) првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Заради краткиот рок на доспевање, сегашната вредност на обврските кон добавувачи и останатите обврски е приближна на нивната објективна вредност.

Долгорочните финансиски обврски првично се признаваат по објективна вредност и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

2.4. Залихи

Залихите се искажуваат по вредност пониска од набавната или нето пазарна вредност. Нето пазарната вредност е проценета продажна цена во нормални услови на делување, намалена за проценетите трошоци за продажба.

Набавната вредност на залихите се евидентира според принципот просечни цени и ги вклучува трошоците настанати за нивна набавка и доведување на постојната состојба и локација.

Телефонските апарати врзани во промотивни активности, често се продаваат по пониска од набавната вредност за целите на добивање на нови претплатници со обврзувачки период за користење на услугата. Таквите загуби од продажба на опрема се евидентираат само при настанување на продажбата, бидејќи истите се продадени како дел од профитабилен договор за услуги со купувачот и доколку номиналната продажна цена е повисока од набавната вредност на телефонот. Доколку номиналната продажна цена е пониска од набавната, разликата веднаш се признава како исправка.

Загубите од исправката на залихите се признаваат во Останати расходи од работењето (Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност).

2.5. Средства наменети за продажба

Средствата се класифицираат како средства наменети за продажба доколку повеќе не се потребни за идното работење на Друштвото, доколку се идентификувани за продажба и се очекува дека ќе бидат продадени во наредните 12 месеци. Овие средства се прикажани по пониската од сегашната вредност или објективната вредност намалена за трошоците за продажба. Амортизацијата престанува да се пресметува од денот кога средствата добиваат статус на средства наменети за продажба. Кога средствата се означени за продажба и утврдената објективна вредност е пониска од сегашната вредност, разликата се признава во добивката или загубата (Амортизација) како загуба од оштетување.

2.6. Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се прикажуваат по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Набавната вредност на недвижностите, постројките и опремата се состои од набавната цена, вклучувајќи ја увозната царина и неповратните даноци за набавка, намалена за трговските попусти и рабати и сите директни трошоци направени за средството да се доведе на локација и во услови неопходни за средството да биде способно за употреба на начин кој е одреден од раководството. Првичната проценка на трошоците за демантирање и отстранување на средството, како и за обновување на просторот (реставрација) на кој средството е лоцирано исто така се вклучени во набавната вредност ако стекнатата обврска може да биде признаена како резервирање согласно МСС 37-Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства.

Белешки кон финансиските извештаи

Набавната вредност на сопствено изградените средства ги вклучува трошоците за материјали и директна работна рака.

Во 2011 година беше донесен Закон за постапување со нелегално изградени објекти, според кој Друштвото ќе има одредени издатоци поврзани со добивање на целосна документација за базните станици и инфраструктурата на фиксната телефонија во согласност со применливите закони во Република Македонија. Друштвото ги капитализира овие издатоци при нивното настанување. Издатоците што се капитализирани се вклучени во рамките на Недвижности, постројки и опрема (види белешка 11).

Последователни издатоци се вклучени во сегашната вредност на средството, или се признаени како посебно средство, единствено кога е веројатно дека идните економски користи поврзани со средството ќе се прелеат во Друштвото и кога трошокот на средството може да биде измерен веродостојно. Сегашната вредност на заменетиот дел се отпишува. Сите останати издатоци за поправки и одржување се признаваат во добивката или загубата како трошоци во периодот кога настануваат.

Кога средствата се расходуваат, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и загубата се признава во добивката или загубата како трошок за амортизација.

Кога средствата се продадени, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и добивката или загубата определена со споредување на приливот со сегашната вредност се признава во добивката или загубата (Останати оперативни приходи/трошоци).

Амортизацијата на недвижностите, постројките и опремата се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на недвижностите, постројките и опремата. На недвижностите, постројките и опремата не им се пресметува амортизација се до моментот кога стануваат расположливи за употреба. Земјиштето не се амортизира. Корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и остатокот на вредноста се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно. За повеќе детали околу влијанието на последната ревизија на корисниот век на групите на недвижности, постројки и опрема (види белешка 11).

Проценетиот корисен век на недвижностите, постројките и опремата е како што следи:

	2016	2015
	Години	Години
Згради	20-40	20-40
Надземни и кабелски линии	20-25	20-25
Телефонски централи	7-10	7-10
Базни станици	10	10
Компјутери	4	4
Мебел и друга канцелариска опрема	4-10	4-10
Возила	4-10	4-10
Останато	2-15	2-15

2.7. Нематеријални средства

Нематеријалните средства набавени од Друштвото се искажани по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Последователните издатоци кај нематеријалните средства се капитализираат единствено кога ја зголемуваат идната економска корисност од нематеријалните средства содржани во специфични средства на кои што се однесуваат. Сите останати издатоци се третираат како трошоци во периодот кога настануваат. Нови софтверски модули, кои не може да се користат независно од постоечкиот софтвер (верзии), туку комбинирано со функционалностите на основната верзија и се имплементации на подобрен софтвер, кои се карактеризираат со систематски надградби, ревизии или проширувања на претходните верзии на постоечкиот софтвер претставуваат последователни трошоци за претходната верзија и се капитализираат доколку тие ги исполнуваат критериумите за капитализација, односно, доколку се совпаѓаат со креирањето на дополнителни функционалности. Како резултат на тоа, трошоците за верзиите се капитализираат како дел од основната верзија и се амортизираат заедно со остатокот од сегашната вредност во текот на преостанатиот корисен век на основниот софтвер. Ако постојат индикации дека софтверот ќе се користи подолго

Белешки кон финансиските извештаи

од тековниот корисен век како резултат на дополнително капитализирани трошоци, корисниот век на основната верзија на софтверот се ревидира, и доколку е применливо се продолжува.

Основните активности на Друштвото се во областа на фиксната и мобилната телефонија во Македонија. Вообичаено, за овие активности потребно е стекнување на лиценци/права на користење на радиофреквенции, кои најчесто содржат иницијални надоместоци и годишни надоместоци. За секоја стекната лиценца/право на користење на радиофреквенција, Друштвото проценува дали износот на идните годишни надоместоци може веродостојно да се измери на почетокот на периодот на важност на лиценцата. Доколку Друштвото процени дека износот на идните годишни надоместоци може веродостојно да се измери, сегашната вредност на идните годишни надоместоци се капитализира како дел од набавната вредност на лиценцата, во спротивно ваквите надоместоци се признаваат како трошоци (Останати расходи од работењето) во периодот за кој се однесуваат.

Корисниот век на концесијата и лиценците е одреден врз основа на договорите по основ на кои истите се стекнати и се амортизираат на праволиниска основа во текот на периодот на достапност на фреквенцијата за комерцијална употреба до крајот на првичната концесија или периодот за кој е добиена лиценцата. При одредувањето на корисниот век не се земаат во предвид периодите на обновување (види белешка 12).

Права за емитување на телевизиски содржини се капитализираат како нематеријални средства ако сите од наведените услови се остварени: сигурноста на испораката на содржината, нераскинлив рок на договорот од најмалку 12 месеци и тоа дека набавната вредност на правата може со сигурност да се процени. Финансиските обврски кои произлегуваат од капитализираните права за емитување на телевизиски содржини се признаваат во извештајот за финансиската состојба како останати финансиски обврски. Амортизирањето на дисконтот се признава како Расходи од камати и се признаваат во категоријата Расходи од финансирање. Соодветно, одливот на парични средства по овој основ се признаваат како парични текови од финансиски активности.

Проценетиот корисен век е како што следи:

	2016	2015
	Години	Години
Софтвер и лиценци	2-5	2-5
Концесија	18	18
3G и 2G лиценци	10	10
4G лиценца	20	20

Амортизацијата на нематеријалните средства се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на нематеријалните средства. Нематеријалните средства се амортизираат од датумот од кој се расположливи за употреба. Корисниот век на нематеријалните средства се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно (види белешка 12).

При одредување дали одредено средство кое инкорпорира елементи и на недвижност, постројки и опрема и на нематеријално средство треба да се евидентира според МСС 16 – Недвижност, постројки и опрема или како нематеријално средство според МСС 38 – Нематеријални средства, раководството користи проценка за да оцени кои елементи се позначајни и соодветно се признава истото.

2.8. Оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Средствата кои имаат неодреден век на користење не се предмет на амортизација и се тестирани годишно за оштетување.

Средствата кои се предмет на амортизација се проценуваат за оштетување кога постојат настани или промени во околностите кои индицираат дека нивната сегашна вредност не е иста со нивната надоместувачка вредност. Загубите од оштетување се признаваат за износите за кои сегашната вредност на средството го надминува неговиот надоместувачки износ. Надоместувачкиот износ претставува поголемиот износ од износот кој ја претставува реалната вредност на средството при продажба, намалена за трошоците и вредноста во употреба. За проценка на оштетување на средствата, истите се групираат на најниско можно ниво за кое може да се утврди независен паричен тек (cash-generating units).

Загубите од оштетување се признаваат во добивката или загубата (Амортизација). Нефинансиските средства кои претрпеле оштетување се ревидираат еднаш годишно за да се утврди можното враќање на оштетување.

Белешки кон финансиските извештаи

2.9. Резервирања и неизвесни обврски

Резервирањата се признаваат кога Друштвото има сегашна законска или конструктивна обврска како резултат на изминати настани и е веројатно дека ќе настане одлив на средства со цел да се подмири оваа обврска и кога е можно да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

Резервирањата се мерат и евидентираат како најдобра можна проценка на износот кој е потребен да се подмири сегашната обврска на датумот на извештајот за финансиска состојба. Проценката може да се пресмета како пондериран просек од очекуваните потенцијални исходи или, исто така, може да биде еден исход со најголема веројатност. Резервирањата се признаени во добивката или загубата на соодветен трошок кој одговара на природата на резервирањето.

За неизвесните обврски не се врши резервирање. Неизвесна обврска е можна обврска која произлегува од минат настан и чиешто постоење ќе биде потврдено само со случување или не случување на еден или повеќе несигурни идни настани кои не се во целост под контрола на ентитетот, или сегашна обврска кој произлегува од минат настан но не е признаена бидејќи не е веројатно дека ќе има одлив на ресурси кои вклучуваат економски користи за исплата на таа обврска или не може да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

2.10. Акционерски капитал

Обичните акции се класифицирани во акционерскиот капитал.

2.11. Сопствени акции

Кога Друштвото купува сопствени акции, износот кој е платен, вклучувајќи ги и директните променливи трошоци (намалени за данок на добивка), е намален од запишаниот капитал на акционерите како сопствени акции се додека акциите не се отповикани или повторно издадени. Кога сопствените акции повторно се издаваат состојбата на сопствени акции се намалува за вредноста по која што се купени акциите, а се зголемува капиталот, додека добивката или загубата се признаваат во капиталот (Задржана добивка). Трансакциите поврзани со сопствените акции се евидентираат на денот на трансакцијата.

2.12. Останати резерви

Согласно локалната законска регулатива, Друштвото беше обврзано да издвојува минимум 15 проценти од нето добивката за годината како законска резерва се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една петтина од основната главнина. Со измените на Законот за трговски друштва во сила од 1 јануари 2013 година Друштвото е обврзано да издвојува минимум 5 проценти од нето добивката за годината според локалните општоприфатени сметководствени принципи, како законска резерва се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една десетина од основната главнина. Овие резерви се наменети за покривање на загуби и не се распределуваат на акционерите, освен во случај на банкротирање на Друштвото.

2.13. Приходи

Приходите од дадени услуги и продажба на опрема (види белешка 17), се прикажани намалени за ДДВ и попусти. Приходите се признаваат кога износот на приходот може веродостојно да се измери, и кога е веројатно дека ќе настане прилив на идни економски користи во Друштвото сите останати специфични критериуми за признавање од МСС 18 за продажбата на производи и давањето на услуги се исполнети за давањето на секоја од услугите на Друштвото и продажбата на производи.

На купувачите на Друштвото им се доделуваат поени за лојалност (кредитни поени) врз основа на користењето на услугите на Друштвото, вклучувајќи го и навременото плаќање на фактурите. Наградите за лојалност можат да се акумулираат и искористат со цел да се остварат идни придобивки (пр. телефони, телекомуникациска опрема и сл.) од операторите на Друштвото. Кога купувачите ќе ги заработат нивните кредитни поени, објективната вредност на заработените кредитни поени се одзема од фактурираниот приход на купувачот, и се признава во Останати обврски (Одложен приход). При искористувањето (или истекувањето) на поените, Одложениот приход се ослободува во приход како што купувачот го искористува (или откажува) неиспорачаниот елемент од пакетот.

Приходите од оперативен наем се признаваат на праволиниска основа во текот на периодот во кој се дава услугата.

Белешки кон финансиските извештаи

2.13.1. Приходи од фиксна и мобилна телефонија

Приходите произлегуваат од услуги дадени на претплатниците и останати трети лица кои ја користат телекомуникациската мрежа и од продажба на опрема.

Договорите со претплатниците вообичаено вклучуваат продажба на опрема, месечна претплата и реализиран говорен, интернет, податочен или мултимедијален сообраќај. Друштвото ги смета различните елементи на ваквите договори како поединечни приходи и го признава секој од овие приходи користејќи го методот на остаточна вредност. Овие елементи се идентификувани и поделени, бидејќи истите имаат самостојна вредност и се продаваат и одделно освен во пакет. Затоа Друштвото признава приход за сите овие елементи користејќи го методот на остаточна вредност при што вредноста земена во предвид за алоцирање на поодделните елементи е еднаква на вкупната вредност земена во предвид минус објективната вредност на неискористените елементи.

Друштвото им овозможува на купувачите теснопојасен и широкопојасен пристап до неговата фиксна, мобилна и телевизиска мрежа. Приходите од услуги се признаваат кога услугите се дадени во согласност со договорните одредби и услови. Приходите од сообраќај се признаваат според искористените минути и договорените надоместоци намалени за одобрените попусти, додека приходите од претплата и услуги со фиксен надомест се признаваат во периодот за кој се однесуваат.

Приходите и трошоците поврзани со продажба на телекомуникациска опрема и додатоци се признаваат кога производите се доставени, под услов да не постојат неисполнети обврски од страна на Друштвото кои имаат влијание врз конечното прифаќање на договорот од страна на купувачот.

Приходите од аудио текст услуги (говорни и неговорни) се признаени на бруто основа бидејќи обезбедувањето на овие услуги преку мрежата е одговорност на Друштвото, Друштвото ја утврдува цената на овие услуги и ги сноси значајните ризици од овие услуги, во спротивно се прикажани на нето основа.

Клиентите можат да купат припејд картички за мобилен, јавни говорници и интернет („припејд картички“) кои им овозможуваат на тие претплатници да ја користат телекомуникациската мрежа за одреден временски период. Клиентите мора да платат за ваквите услуги на денот на купувањето на припејд картичката. Приходите од продажба на припејд картички се признаваат при користењето на картичките или кога рокот на користење на картичката е поминат со неискористен сообраќај.

Трети лица кои се корисници на телекомуникациската мрежа ги вклучуваат роаминг клиентите од други даватели на услуги и останати даватели на телекомуникациски услуги коишто ја користат мрежата за телефонски разговори. Овие приходи од големопродажен (дојдовен) сообраќај се признаваат во периодот на користење на мрежата. Дел од приходите најчесто се плаќаат на други оператори (интерконекции) за употреба на нивните мрежи, каде што е применливо. Приходите и трошоците за овие телефонски разговори кои терминираат или транзитираат се прикажани на бруто основа во овие финансиски извештаи бидејќи Друштвото е основен снабдувач на овие услуги притоа користејќи ја сопствената мрежа и слободно дефинирајќи ги цените на услугите, и се признаени во периодот на користење на мрежата.

2.13.2. Приходи од интегрирани решенија и ИТ

Договорите за мрежни услуги се состојат од инсталација и управување со комуникациски мрежи на корисниците. Приходите од говорни и услуги за податоци кои произлегуваат од таквите договори се признаваат кога услугите се искористени од страна на корисникот.

Приходите од договори за интегрирани решенија кои бараат доставување на производи и/или услуги генерално се покриени со договори со фиксни цени и приходите се признаваат врз основа на процент на довршеност земајќи го превид односот на направените трошоци за извршената работа во врска со договорот и проценетите вкупни трошоци од договорот.

Приходите од продажбата на хардвер се признаваат кога ризикот од сопственоста значително ќе се пренесе на корисникот, обезбедувајќи дека не постојат неисполнети обврски кои влијаат на конечното прифаќање на договорот од страна на корисникот. Било какви трошоци во однос на овие обврски се признаваат кога соодветниот приход е признаен.

Приходите од договори за изградба се евидентираат со употреба на метода на процент на довршеност. Степенот на довршеност се утврдува врз основа на трошоците направени до тој датум во однос на проценетите вкупни трошоци.

Белешки кон финансиските извештаи

Побарувањата од договори за изградба се класификуваат во извештајот за финансиската состојба како Побарувања од купувачи и останати побарувања.

2.14. Користи за вработените

2.14.1. Пензиски и останати краткорочни обврски кон вработените

Друштвото во текот на своето нормално работење врши исплати во корист на своите вработени за пензиско, здравствено и социјално осигурување како и персонален данок коишто се пресметуваат според важечките законски стапки кои се на сила во текот на годината врз основа на нивните бруто плати. Надоместокот за годишен одмор исто така се пресметува според локалното законодавство. Друштвото ги исплаќа овие придонеси кон државните и приватните фондови. Трошокот за овие исплати се прикажува на товар на добивката или загубата во истиот период како и трошокот за плата. Не е направено резервирање за надоместок за неискористен годишен одмор бидејќи согласно локалната законска регулатива, работодавачот е обврзан да обезбеди услови, а вработениот да го искористи годишниот одмор во рамките на една година. Ова исто така се применува како политика на Друштвото и во согласност со историските податоци вработените ги користат нивните годишни одмори во рамките на едногодишниот законски рок. Друштвото не работи со ни една друга пензиска програма или план за пост пензиски користи и според тоа нема никаква обврска во однос на пензиите. Друштвото има договорна обврска да им исплати на вработените три просечни плати во Република Македонија на денот на нивното пензионирање според Колективниот договор меѓу Друштвото и Синдикатот на вработените во Друштвото за кои е признаена соодветна обврска во финансиските извештаи, мерена според сегашната вредност на три просечни плати заедно со корекциите вклучени во актуарската пресметка. Обврската за дефинираната корист се пресметува на годишно ниво од страна на независни актуари со користење на методот на кредитирање на проектирана единица. Сегашната вредност на обврската за дефинираната корист е определена со дисконтирање на проценетите идни парични одливи со користење на каматни стапки на високо квалитетни обврзници, кои се деноминирани во валута во која ќе бидат платени надоместоците. Исто така, Друштвото нема обврска да обезбедува понатамошни користи на тековните и поранешните работници.

2.14.2. Бонус планови

Друштвото признава обврски и трошоци за бонуси земајќи ги во предвид финансиските и оперативните резултати. Друштвото признава резервирања кога е обврзано со договор или кога има практика во минатото која резултирала во конструктивна обврска.

2.14.3. Користи поради прекин на вработувањето

Користите поради прекин на вработувањето се исплаќаат во случај кога престанува работниот однос на вработениот пред датумот на неговото нормално пензионирање, или доколку вработениот прифати доброволно прекинување на работниот однос во замена за овие користи. Друштвото ги признава користите поради прекин на вработувањето доколку престане работниот однос на вработените врз основа на детален формален план без можност за отповикување или во случај доколку Друштвото понуди опција на вработените за доброволно прекинување на работниот однос.

2.15. Маркетинг трошоци

Маркетинг трошоците се евидентираат кога ќе се случат. Маркетинг трошоците се прикажани во белешка 19.

2.16. Даноци

2.16.1. Данок на добивка

Во јануари 2014 година беше изменет Законот за данок на добивка со што данокот на добивка се плаќа во моментот на распределување на дивидендата без оглед на сопственичката структура. Во согласност со овие измени коишто се применливи од јануари 2014 година, данокот на добивка во Македонија повеќе ги нема карактеристиките на даноците по задршка. Последователно, во согласност со МСС 12, данокот на добивка којшто произлегува од исплата на дивиденди беше прикажан како обврска и трошок во периодот во кој беа објавени дивидендите, без оглед на фактичкиот датум на исплата или периодите за кои истите биле исплатени.

Белешки кон финансиските извештаи

На 1 август 2014 година стапи на сила закон за данок на добивка кој се применува од 1 јануари 2015 година за нето добивката за 2014 година, со кој основницата за пресметка на данокот на добивка е префрлена од концептот на “распределување” на добивката на добивка пред оданочување. Во согласност со одредбите на законот, даночната основница е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за даночно ослободените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со овие измени данок на добивка за годината беше пресметан и евидентиран во Извештајот за сеопфатна добивка.

2.16.2. Одложен данок

На 1 август 2014 година стапи на сила нов закон за данок на добивка кој ќе се применува од 1 јануари 2015 година за нето добивката за 2014 година, со кои основницата за пресметка на данокот на добивка е префрлена од концептот на “распределување” на добивката на добивка пред оданочување. Во согласност со одредбите на новиот закон, даночната основница е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за признаените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%.

Во согласност со новиот закон за данок на добивка, беше пресметан одложен данок и прикажан во извештајот за сеопфатна добивка.

Одложениот данок се признава според методот на обврски во финансиските извештаи, за износот на привремените разлики помеѓу сегашната вредност на средствата и обврските за цели на финансиско известување и вредноста користена за даночни цели. Одложен данок не се пресметува доколку произлегува од иницијално признавање на средство или обврска од трансакција, која не е деловна комбинација и која во времето на признавање нема влијание ниту врз сметководствената ниту врз даночната добивка. Одложениот данок е пресметан користејќи ја стапката на данокот на добивка која е донесена или значително донесена на денот на финансиските извештаи и се очекува да е применлива кога одложените даночни средства се реализирани или кога одложените даночни обврски се платени.

Одложени даночни средства се признаваат кога постои веројатност дека идни оданочиви добивки (или поврат на одложени даночни обврски) ќе настанат, во кој случај тие средства ќе може да се искористат.

Побарувањата и обврските од одложени даноци на добивка се пребиваат кога има законско право за пребивање на тековни даночни средства со тековни даночни обврски и кога побарувањата и обврските од одложените даноци од добивка се поврзани со даноци на добивка кои се наплатуваат од страна на истата даночна власт од даночен ентитет или различни даночни ентитети кога постои намера салдата да се исплатат на нето основа.

2.17. Наеми

2.17.1. Оперативен наем - Друштвото како наемодавател

Средствата дадени под наем на клиенти преку оперативни наеми се вклучени во Недвижности, постројки и опрема во извештајот за финансиска состојба. Тие се амортизираат во текот на нивниот корисен век на конзистентна основа со слични основни средства. Приходите од наем се признаваат на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.17.2. Оперативен наем - Друштвото како наемател

Трошоците кои произлегуваат од оперативен наем се признаваат во добивката или загубата на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.18. Добивка по акција

Добивка по акција се пресметува со делење на добивката кој се однесува на имателите на акции на Друштвото за периодот со просечниот број на важечки обични акции.

Белешки кон финансиските извештаи

2.19. Дистрибуција на дивиденда

Дивидендите се признаваат како обврска, при што се намалува капиталот, во финансиските извештаи на Друштвото во периодот кога се одобрени од страна на акционерите на Друштвото.

2.20. Сегменти

Оперативните сегменти на Друштвото се базираат на деловните сегменти, деловен, резиденцијален, големопродажен сегмент и останато, што е во согласност со интерните извештаи доставени до главните извршни носители на одлуки, Главниот извршен директор (ГИД) и Главен оперативен директор (ГОД), кои добиваат совети од Менаџмент Колегиум на Друштвото (МК) на Друштвото. ГИД и ГОД се одговорни за алокација на ресурсите, и оценување на остварувањата на оперативните сегменти. Сметководствените политики и принципите на мерење на оперативните сегменти се исти со тие на Друштвото, опишани во делот Значајни сметководствени политики (види белешка 2). Во финансиските извештаи известувањето за сегментите на Друштвото се врши на начин којшто е конзистентен со интерното известување.

Приходите на оперативните сегменти вклучуваат приходи од надворешни корисници и нема внатрешен приход генериран од останатите сегменти.

Резултатите на Оперативните сегменти ГИД, ГОД и Менаџмент Колегиумот ги надгледуваат преку Директна маргина која е дефинирана од страна на Друштвото како приходи намалени за директни трошоци намалени за исправката на вредноста на побарувања од купувачи и останати побарувања

ГИД, ГОД и МК не ги надгледуваат средствата и обврските на ниво на сегменти.

2.21. Споредбени информации

Со цел да се одржи конзистентност со прикажувањето во тековната година одредени ставки може да се рекласифицирани за цели на споредливост. Нема материјални промени направени за цели на споредливост, освен детално опишаните во соодветните белешки, доколку постојат.

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК

3.1. Финансиски фактори на ризик

Друштвото не применува сметководство за заштита од ризик на своите финансиски инструменти, сите добивки и загуби се признаваат во добивката или загубата, освен финансиските средства класифицирани како расположливи за продажба кои се признаваат во останата сеопфатна добивка. Во основа Друштвото е изложено на кредитен ризик поврзан со неговите финансиски средства и ризици од движењето на курсевите, каматните стапки и пазарните цени, кои влијаат на објективната вредност и/или паричните текови што произлегуваат од финансиските средства и обврски. Управувањето со финансискиот ризик има за цел да ги ограничи овие пазарни и кредитни ризици преку континуирани оперативни и финансиски активности.

Деталните објаснувања на ризиците, управувањето со истите како и сензитивните анализи се дадени подолу. Сензитивните анализи вклучуваат потенцијални промени во добивката пред оданочување. Потенцијалните влијанија кои се обелоденети (намалени за данокот) се исто така применливи на капиталот и резервите на Друштвото.

3.1.1. Пазарен ризик

Пазарниот ризик се дефинира како „ризик дека објективната вредност или вредноста на идните парични текови на финансискиот инструмент ќе варираат како резултат на промени во пазарните цени” и вклучува каматен ризик, валутен ризик и други ценовни ризици.

Бидејќи голем дел од приходите и расходите на Друштвото се во денари, функционалната валута на Друштвото е денарот, и како резултат на тоа целта на Друштвото е да се сведе на минимум нивото на финансиски ризик во поглед на денарот.

За презентирање на пазарните ризици, МСФИ 7 бара сензитивни анализи кои ги покажуваат ефектите од хипотетичните промени на релевантните варијабли на ризикот врз добивката или загубата и акционерскиот капитал.

Белешки кон финансиските извештаи

Периодичните влијанија се утврдуваат со поврзување на хипотетичните промени во варијаблите на ризикот врз состојбата на финансиските инструменти на датумот на извештајот за финансиска состојба. Состојбите на датумот на извештајот вообичаено се репрезентативни за годината, како целина, затоа влијанијата се пресметуваат со користење на состојбите на крајот на годината претпоставувајќи дека состојбите биле конзистентни во текот на периодот на известување. Методите и претпоставките кои се користат во сензитивните анализи, се ажурирани за да ја одразуваат тековната економска ситуација.

а) Валутен ризик

Функционална валута на Друштвото е македонскиот денар.

Изложеноста на валутен ризик на Друштвото е поврзана со поседување на депозити во банки кои се деноминирани во странска валута и од оперативни активности на приходи од и плаќања кон меѓународни телекомуникациски оператори како и издатоците за недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства коишто произлегуваат од обврски кон добавувачи од странски земји.

Девизната валута од која произлегува овој ризик првенствено е ЕУР. Друштвото користи парични депозити во странски валути претежно во ЕУР и парични депозити во МКД со девизна клаузула со цел заштита од странски валутен ризик во согласност со расположливите понуди на банките. Друштвото управува со изложеноста на ризик од курсни стапки од нето обврски преку одржување на повисок износ на депозити во ЕУР.

Сензитивната информација за валутниот ризик која се бара според МСФИ 7 е ограничена на ризиците коишто произлегуваат од финансиски инструменти деноминирани во валути кои се различни од функционалната валута во која се мерат.

На 31 декември 2016 година, доколку МКД би бил 1% послаб или посилен во споредба со ЕУР, на нето основа добивката би била пониска или повисока за МКД 14.509 илјади, соодветно. На 31 декември 2015 година, доколку МКД би бил 1% послаб или посилен во споредба со ЕУР, на нето основа добивката би била повисока или пониска за МКД 5.937 илјади, соодветно. На 31 декември 2016 година, доколку МКД би бил 10% послаб или посилен во споредба со УСД, на нето основа добивката би била повисока или пониска за МКД 31.865 илјади соодветно. На 31 декември 2015 година, доколку МКД би бил 10% послаб или посилен во споредба со УСД, на нето основа добивката би била повисока или пониска за МКД 17.741 илјади соодветно.

б) Каматен ризик

Каматниот ризик е ризик дека објективната вредност или идните парични текови на финансискиот инструмент ќе се променат како резултат на промени во каматните стапки на пазарот.

Промената во каматните стапки и каматните маргини можат да влијаат врз финансиските трошоци и повратот на финансиските инвестиции.

Друштвото го минимизира каматниот ризик преку дефинирање на фиксни каматни стапки во периодот на валидност на определени финансиски инвестиции. Од друга страна, орочените депозити можат да бидат предвреме повлечени бидејќи договорите содржат одредба дека банката ќе пресмета и исплати камата по каматна стапка која е важечка на најблискиот период на доспевање на депозитот и во согласност со каматната стапка наведена во понудата.

Доколку значајно се зголемат пазарните каматни стапки, депозитот може да биде повлечен и заменет со нов депозит со поповолни каматни стапки за Друштвото со најниски можни трошоци.

Инвестициите се ограничени на форми на финансиски инвестиции со релативно низок ризик во очекување на објективен принос во однос на претпоставениот ризик.

Друштвото нема варијабилни каматносно обврски, но има ризик од каматните стапки во поглед на паричните депозити во банки и заемите кон вработените. Друштвото нема политика за заштита од каматниот ризик. Промените кај пазарните каматни стапки влијаат врз каматата добиена од депозитите во банки.

На 31 декември 2016 година, Друштвото имаше депозити (вклучувајќи и депозити по видување) и парични средства во банки во износ од МКД 1.111.256 илјади, при што пораст од 1% на пазарните каматни стапки ќе предизвикало зголемување (*ceteris paribus*) од приближно МКД 11.113 илјади на каматата која се добива на годишно ниво, додека слично намалување би предизвикало исто такво намалување во добиената камата. На 31 декември 2015 година, Друштвото имаше депозити по видување и парични средства во банки во износ од МКД 1.545.106 илјади, при што пораст од 1% на пазарните каматни стапки ќе предизвикало зголемување (*ceteris paribus*) од приближно МКД 15.451

Белешки кон финансиските извештаи

илјади на каматата која се добива на годишно ниво, додека слично намалување би предизвикало исто такво намалување во добиената камата.

в) Друг ценовен ризик

Инвестициите на Друштвото се во акционерски капитал на други ентитети што јавно тргуваат на македонската берза, како на официјалниот така и на редовниот пазар. Раководството постојано го следи портфолиото на инвестициите во акционерски капитал врз основа на фундаментални и технички анализи на акциите. Сите одлуки за купување и продавање ги одобруваат соодветните тела на Друштвото. Во согласност со стратегијата на Друштвото, инвестициите во рамките на портфолиото се чуваат до моментот кога ќе се создадат поволни услови на пазарот за продажба на истите.

Како дел од презентирањето на пазарните ризици, МСФИ 7 исто така бара обелоденувања за тоа како хипотетичките промени во варијаблите на ризикот влијаат на цената на финансиските инструменти. На 31 декември 2016 година и 31 декември 2015 година Друштвото има инвестиции кои би можеле да бидат засегнати од варијаблите на ризикот како што се берзанските цени.

На 31 декември 2016 година Друштвото има МКД 60.366 илјади инвестиции во акционерски капитал на други ентитети кои што јавно се тргуваат на македонската берза, при што пораст од 20% на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) добивка од МКД 12.073 илјади, додека слично намалување би предизвикало исто таква загуба во добивката или загубата. Износот на инвестиции во акционерски капитал на други ентитети кои јавно се тргуваат на македонската берза на 31 декември 2015 година изнесува МКД 47.987 илјади, при што пораст од 20% на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) добивка од МКД 9.597 илјади, додека слично намалување би предизвикало исто таква загуба во добивката за годината.

3.1.2. Кредитен ризик

Кредитен ризик се дефинира како ризик дека една страна на финансиски инструмент ќе предизвика финансиска загуба за другата страна со тоа што нема да исполни одредена обврска.

Друштвото е изложено на кредитен ризик од своите оперативни активности и од одредени финансиски активности.

Ограничувањата на соработниците се одредуваат врз основа на доставените банкарски гаранции во согласност со пазарните услови на оние банки кои сакаат да издадат банкарска гаранција. Вкупниот износ на банкарските гаранции кои ќе бидат обезбедени треба да го покрие износот на проектираните слободни парични средства на Друштвото.

Во однос на финансиските активности трансакциите примарно се склучуваат со соработници (банки) кои имаат кредитен рејтинг од најмалку BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг) или каде што соработникот има доставено банкарска гаранција каде што банката гарант треба да биде со кредитен рејтинг од BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг).

Во случај кога расположливите средства на Друштвото го надминуваат вкупниот износ на добиени банкарски гаранции спомнати погоре, финансиското инвестирање на расположливите парични средства се врши во согласност со проценка на банкарскиот ризик базиран на CAEL методологијата како индиректен систем на оценување.

Одлуките за депонирање се прават врз основа на следните приоритети:

- Да се депонира во банки (банки со кои Дојче Телеком АД најчесто соработува, доколку е возможно) со обезбедена банкарска гаранција од банките со најдобар рејтинг и најдобар квалитет на банкарска гаранција.
- Да се депонира во банки со обезбедена банкарска гаранција од банки со понизок рејтинг и послаб квалитет на банкарската гаранција.
- По усогласување и договор со матичното друштво овие правила може да бидат променети за да се обезбеди целосна покриеност на кредитниот ризик. Доколку вкупниот износ на депозити не може да се пласира во банки покриени со банкарска гаранција со најмалку BBB+ рејтинг (или еквивалентен кредитен рејтинг), тогаш депозитите ќе се пласираат во локални банки без банкарска гаранција.

Процесот на управување со кредитни ризици од оперативни активности вклучува превентивни мерки како што се проверка на кредитбилитет и превентивни забрани, корективни мерки во текот на законските односи како на пример активности за опоменување и исклучување, соработка со агенции за наплата и наплата по законски односи како што

Белешки кон финансиските извештаи

се процеси на тужење, судски постапки, вклучување на извршната единица и факторинг. Задоцнетите плаќања се следат преку постапка за проследување на долг врз основа на видот на корисникот, кредитната класа и износот на долгот.

Кредитниот ризик се контролира преку проверка на кредитбилитет - што утврдува дека корисникот нема долг и кредитната вредност на корисникот и преку превентивни забрани - што го утврдува кредитниот лимит врз основа на претходните приходи од сообраќај генерирани од корисникот.

Друштвото нема значајна концентрација на кредитен ризик кон поединечна странка или кон група на странки кои имаат слични карактеристики.

Процедурите на Друштвото обезбедуваат на перманентна основа дека продажбата се извршува на корисници со соодветна кредитна историја и дека не се надминува лимитот за изложување на кредитен ризик.

Максималната изложеност на кредитен ризик е презентирана преку сегашната вредност на финансиските средства во Извештајот за финансиска состојба. Последователно на тоа, Друштвото смета дека неговата максимална изложеност на кредитен ризик е претставена со износот на побарувањата намалени за признаената исправката на вредноста и износот на депозитите во банки на денот на Извештајот за финансиска состојба.

Најголемата вредност на депозит во 2016 година е МКД 178.295 илјади деноминирани во ЕУР 2.900 илјади (2015: МКД 480.000 илјади деноминирани во ЕУР 7.793 илјади). Дополнително Друштвото има депозити во 1 домашна банка (2015: 1 домашна банка). Друштвото има обезбедено залог (гаранција) што го намалува кредитниот ризик за нивото на депонираниот износ во соодветната банка.

3.1.3. Ризик за ликвидност

Ризикот за ликвидност е ризик дека ентитетот може да наиде на тешкотии за подмирување на обврските поврзани со финансиските обврски.

Ризик за ликвидност се дефинира како ризик дека Друштвото нема да биде во можност навремено да ги подмири или исполни своите обврски.

Инвестициското портфолио треба да остане доволно ликвидно со цел да се задоволат сите оперативни барања кои можат разумно да се предвидат. Ова е постигнато со структурирање на портфолиото така да финансиските инструменти доспеваат истовремено со потребата од парични средства за задоволување на предвидените потреби.

Политика на Друштвото е да одржува вишок на парични средства и еквиваленти на паричните средства за подмирување на обврските во догледна иднина. Секој вишок на парични средства е депониран во комерцијалните банки.

Процесот за управување со ликвидноста на Друштвото вклучува предвидување на паричните текови од главните валути и разгледување на нивото на потребните ликвидни средства земајќи ги предвид податоците од бизнис планот, наплатите и одливот. Месечните, полугодишните и годишните парични проекции се изготвуваат и ажурираат на дневна основа од страна на Секторот за сметководство и даноци.

Табелите подолу ги прикажуваат обврските на 31 декември 2016 и 2015 година според преостанатите договорни рокови на доспевање. Износите наведени во табелата за доспевање се договорните недисконтирани парични текови. Таквите недисконтирани парични текови се разликуваат од износите вклучени во извештајот за финансиска состојба бидејќи износот во извештајот за финансиска состојба е врз основа на дисконтирани парични текови. Бидејќи финансиските обврски се плаќаат од паричните текови генерирани од редовно работење, анализата за доспеаност на финансиските средства на крајот на периодот на известување (во споредба со финансиските обврски) не би била корисна, затоа не е вклучена во табелите подолу.

Белешки кон финансиските извештаи

Структурата на финансиските обврски на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2016 година е како што следи:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани или	Од 1 до 3	Од 3 до 12	Од 12 месеци до
		доспеаат за помалку од 1 месец			
Обврски кон добавувачи	1.075.843	345.188	730.655	-	-
Обврски кон поврзани страни	507.701	505.209	2.492	-	-
Останати финансиски обврски	703.165	134.582	53.007	324.571	191.005
	2.286.709	984.979	786.154	324.571	191.005

Структурата на финансиските обврски на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2015 година е како што следи:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани или	Од 1 до 3	Од 3 до 12	Од 12 месеци до
		доспеаат за помалку од 1 месец			
Обврски кон добавувачи	964.988	463.308	485.203	16.477	-
Обврски кон поврзани страни	750.836	719.808	31.028	-	-
Останати финансиски обврски	1.497.106	739.377	48.770	316.592	392.367
	3.212.930	1.922.493	565.001	333.069	392.367

3.2. Управување со капитал

Целите на Друштвото при управување со капиталот е да се заштити способноста на Друштвото да работи на континуирана основа со цел да обезбеди поврат за акционерите и бенефиции за другите заинтересирани страни и да одржува оптимална структура на капитал со цел намалување на трошокот за капитал. Вкупниот капитал со кое што управува Друштвото на 31 декември 2016 година е МКД 13.830.156 илјади, според локалните општоприфатени сметководствени принципи (2015: МКД 14.053.241 илјади). Од овој износ МКД 9.583.888 илјади (2015: МКД 9.583.888 илјади) претставуваат акционерски капитал, додека МКД 958.389 илјади (2015: МКД 1.237.534 илјади) претставуваат законски резерви, кои не се распределуваат (види белешка 2.12). Друштвото исто така има купено сопствени акции (види белешки 2.11 и 16.1). Трансакцијата е во согласност со локалните законски барања со стекнувањето на сопствените акции, да не се намали имотот на Друштвото под износот на основната главнина и резервите коишто, според закон или според статутот на Друштвото, не смеат да се користат за исплата на акционерите. Исто така, согласно локалните законски барања дивиденда може да биде исплатена на акционерите во износ којшто нема да ја надминува вкупно остварената добивка искажана во финансиските извештаи на Друштвото подготвени според локалните општоприфатени сметководствени принципи, зголемена за пренесената нераспределена добивка од претходните години или со резервите коишто можат да се распределуваат, односно резерви кои ги надминуваат законските резерви и останатите резерви определени со статутот на Друштвото. Друштвото е во согласност со сите законски барања кои се однесуваат на капиталот.

3.3. Проценка на објективна вредност

Паричните средства и еквивалентите на парични средства, побарувањата од купувачи и другите тековни финансиски средства главно се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на нетековниот дел од побарувањата од купувачи ги вклучува заемите на вработени и се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

Финансиските средства расположливи за продажба претставуваат акции вреднувани по објективна вредност.

Објективната вредност на јавно тргуваните финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се базира на објавената пазарна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба.

Белешки кон финансиските извештаи

Финансиските обврски вклучени во категоријата Обврски кон добавувачи и останати обврски, главно се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

4. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПРОЦЕНКИ И ПРЕТПОСТАВКИ

Друштвото прави проценки и претпоставки што се однесуваат на иднината. Проценките и мислењата континуирано се вреднуваат и се базираат на минато искуство и други фактори, вклучувајќи ги очекувањата за идни настани за кои што се верува дека се разумни под соодветните услови. Најзначајните проценки и претпоставки се обелоденети подолу.

4.1. Корисен век на средствата

Определувањето на корисниот век на средствата се базира на историското искуство со слични средства, како и на очекуваниот технолошки развој и промените во пошироките економски или индустриски фактори. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира на годишна основа или секогаш кога се појавуваат индикации за значајни промени во дадените претпоставки. Веруваме дека сметководствените проценки поврзани со одредувањето на корисниот век на средствата се значајни сметководствени проценки земајќи го во предвид тоа дека вклучуваат претпоставки за технолошкиот развој во иновативна индустрија и во голем дел зависат од инвестиционите планови на Друштвото. Понатаму, поради тоа што корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства во рамките на вкупните средства е значителен, влијанието на било кои промени во проценките може да биде материјално за нашите финансиски позиции и резултати од работењето. На пример, кога Друштвото би го намалило просечниот корисен век на недвижностите, опремата и постројките и нематеријалните средства за 10%, тоа би резултирало во зголемување на годишниот трошок за амортизација во приближен износ од МКД 282.286 илјади (2015: МКД 297.555 илјади). Види белешка 11 и 12 за промените направени во корисниот век во 2016 година.

Друштвото постојано воведува нови услуги и платформи вклучувајќи, но не и ограничувајќи се на Универзален мобилен телекомуникациски систем (UMTS) и LTE (Долгорочна еволуција) технологија, базирани на широкопојасни услуги во мобилните комуникации како и поставување на оптички кабли во работењето на фиксната телефонија. Во случај на воведување на вакви нови услуги, Друштвото спроведува ревизија на корисниот век на веќе постоечките платформи, но во најголемиот број случаи овие сервиси се дизајнирани да коегзистираат со постоечките платформи, без да предизвикаат промени кај новите технологии. Последователно, корисниот век на постоечките платформи вообичаено не треба да се скратува.

Во 2015 година Друштвото спроведе ревизија на корисен век на ниво на средство кој произлезе од проектот за модернизација на основната интернет протокол мрежа, што генерално резултираше со скратување на нивниот корисен век (види белешка 11).

4.2. Можни оштетувања на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Ние го проценуваме оштетувањето на препознатливи недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства секогаш кога постои причина за верување дека сегашната вредност значително ја надминува надоместувачката вредност и таму каде што се очекува оштетување на вредноста. Износот на надоместувачката вредност примарно се добива по пат на пресметка на употребна вредност, при која се користи широк спектар на претпоставки и фактори кои влијаат на истите. Покрај другото, ги земаме во предвид идните приходи и расходи, технолошката застареност, дисконтинуитет во услугите и други промени на околности кои можат да доведат до оштетување. Доколку со методот на употребна вредност е утврдено оштетување, се утврдува и објективна вредност намалена за трошоците за продажба (ако можат да се утврдат), за да се пресмета точниот износ на оштетувањето. Земајќи во предвид дека ова се врши врз основа на проценки и мислења, вредноста на можните оштетувања може да биде значително различна од онаа којашто е добиена по пат на овие калкулации. Раководството има извршено тестирање на оштетување базирано на проекцијата за десет години на паричните текови и стапката на постојан раст од 2% (2015: 2%) за да се утврди остаточната вредност после десет години. Дисконтната стапка која се користеше беше 8,06% (2015: 8,44%). Тестот не резултираше со загуби од оштетување.

Белешки кон финансиските извештаи

4.3. Можни исправки на побарувања од купувачи и останати побарувања

Ние пресметуваме исправка на вредност на спорни побарувања базирајќи се на проценетите загуби кои произлегуваат од неможноста на корисниците да ги извршат плаќањата. За најголемите купувачи, странските купувачи и за корисници кои се во постапки за стечај и ликвидација исправката е пресметана на индивидуална основа, додека за останатите купувачи е пресметана на портфолио основа, која се базира на доспеаноста на побарувањата и минатото искуство со отпишување на побарувањата, кредитната способност на корисниците и неодамнешните промени на условите на плаќање (види белешка 2.3.1 (б)). Овие фактори се разгледуваат периодично, и кога е потребно се вршат промени во пресметката. Во 2016 година Друштвото спроведе детална анализа на групите на купувачи на коишто се применува групна проценка за оштетување, од којашто произлезе понатамошна промена на соодветните стапки на исправка поради различно однесување на купувачите при плаќање, што резултираше со нови стапки за исправка на побарувањата во 2016 година. Ако финансиската состојба на нашите корисници се влошува, тековните отписи на побарувањата можат да бидат и повисоки од очекуваните и можат да го надминат нивото на исправки коишто се признаени досега (види белешка 3.1.2).

4.4. Резервирања

Резервирањата главно се базираат на проценка особено во правни спорови. Друштвото ја проценува веројатноста од настанување на негативен исход како резултат на минат настан, и доколку веројатноста за одлив на економски користи е оценета како поголема од 50%. Друштвото врши резервирање за целиот износ на обврската (види белешка 2.9). Бидејќи проценката на веројатноста се врши врз основа на претпоставки, во некои случаи проценката може да не биде во согласност со евентуалниот исход на случајот. Со цел да се утврди веројатноста од негативен исход, Друштвото користи внатрешни и надворешни правни совети (види белешка 15 и 28).

4.5. Трошоци за стекнување на претплатници

Трошоците за стекнување на претплатници примарно вклучуваат загуби од продажба на опрема (приходите и трошоците се прикажани на бруто основа) и надоместоци платени на агенти за стекнување на нови претплатници или задржување на постојните. Агентите на Друштвото исто така, дел од своите агенциски провизии користат за маркетинг активности за производите на Друштвото, додека определен дел од маркетинг трошоците на Друштвото можат исто така да се сметаат како дел од трошоците за стекнување на претплатници. Директните надоместоци наплатени од претплатниците за активирање или поврзување се маргинални во споредба со трошоците за стекнување. Овие приходи и трошоци се признаени кога претплатникот ќе биде приклучен на фиксната или мобилната мрежа на Друштвото. Ваквите трошоци или приходи не се капитализирани или одложени. Овие трошоци за стекнување (загуби) се признаваат веднаш како трошоци (Останати расходи од работењето) бидејќи не се точно деливи од другите маркетинг трошоци. Вкупниот износ на трошоци за надоместоци платени на агенти во 2016 година изнесува МКД 98.083 илјади (2015: МКД 125.123 илјади).

5. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ЕКВИВАЛЕНТИ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА

Во илјади денари	2016	2015
Депозити по видување	645.033	934.058
Парични средства во банки	287.766	611.048
Парични средства во благајна	8.223	5.017
	<u>941.022</u>	<u>1.550.123</u>

Каматната стапка на депозити по видување во банки е 0,35% на годишно ниво (2015: од 0,30% до 0,35% на годишно ниво). Овие депозити имаат рок на доспевање помал од 3 месеци.

Белешки кон финансиските извештаи

Сегашната вредност на парични средства и еквиваленти на парични средства е деноминирана во следните валути:

Во илјади денари	2016	2015
МКД	732.005	1.001.228
ЕУР	157.221	511.477
УСД	51.796	37.418
	<u>941.022</u>	<u>1.550.123</u>

Во продолжение е прегледот на депозити по видување и парични средства во банки со банкарска гаранција по кредитен рејтинг на гарантот (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2016	2015
Кредитен рејтинг на гарантот: А	<u>903.953</u>	<u>1.494.453</u>
	<u>903.953</u>	<u>1.494.453</u>

Во продолжение е прегледот на депозити по видување и парични средства во банки по кредитен рејтинг, во локални банки без банкарска гаранција (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2016	2015
Кредитен рејтинг: А+	-	16.301
Кредитен рејтинг: В+	-	13.444
Кредитен рејтинг: ВВВ+	304	-
Кредитен рејтинг: ВВВ-	3.684	1.612
Кредитен рејтинг: ВВ-	2.969	-
Кредитен рејтинг: RD	20.884	18.669
Депозити по видување во локални банки без кредитен рејтинг	<u>1.005</u>	<u>627</u>
	<u>28.846</u>	<u>50.653</u>

Кредитниот рејтинг во прегледот погоре го претставува кредитниот рејтинг на локалната банка или кредитниот рејтинг на матичната банка доколку не е расположлив кредитен рејтинг за локалната банка.

6. ДЕПОЗИТИ ВО БАНКИ

Во 2016 година депозитите во банки претставуваат парични средства во реномирани домашни банки, со каматна стапка од 0,90% до 1,20% на годишно ниво и со доспеаност од 3 до 12 месеци.

Сегашната вредност на депозитите во банки е деноминирана по валути како што следи:

Во илјади денари	2016	2015
ЕУР	<u>178.457</u>	-
	<u>178.457</u>	-

Во продолжение е прегледот на депозити во банки по категории и по кредитен рејтинг на гарантот (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2016	2015
Кредитен рејтинг на гарантот: А	<u>178.457</u>	-
	<u>178.457</u>	-

Белешки кон финансиските извештаи

7. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ И ОСТАНАТИ ПОБАРУВАЊА

Во илјади денари	2016	2015
Побарувања од купувачи - домашни	4.494.769	4.194.426
Намалено за: исправка на вредноста	(1.839.150)	(1.799.273)
Побарувања од купувачи-домашни-нето	2.655.619	2.395.153
Побарувања од купувачи-странски	173.744	189.232
Намалено за: исправка на вредноста	(12.776)	(12.776)
Побарувања од купувачи-странски-нето	160.968	176.456
Побарувања од поврзани страни	392.513	829.606
Заеми дадени на трети страни	-	3.550
Намалено за: исправка на вредноста	-	(3.550)
Заеми дадени на трети страни - нето	-	-
Заеми за вработени	66.920	81.822
Останати побарувања	16.187	13.550
Финансиски средства	3.292.207	3.496.587
Аванси дадени на добавувачи	137.227	126.556
Намалено за: исправка на вредноста	(62.923)	(62.923)
Аванси дадени на добавувачи - нето	74.304	63.633
Претплати и пресметани приходи	321.763	316.921
	<u>3.688.274</u>	<u>3.877.141</u>
Намалено за нетековен дел: Заеми за вработени	(54.261)	(66.678)
Намалено за нетековен дел: Побарувања од купувачи - домашни	(291.782)	(340.842)
Тековен дел	<u>3.342.231</u>	<u>3.469.621</u>

Побарувањата од поврзани страни претставуваат побарувања од Групацијата Маѓар Телеком и Групацијата Дојче Телеком (види белешка 29).

Заемите за вработените се обезбедени со хипотека на недвижност или меница.

Заеми дадени на трети страни претставува заем со референтната каматна стапка на 6 месечен ЕУРИБОР со маргина од 0,3%. Заемите одобрени за вработените имаат каматна стапка од 4,55% годишно (2015: 4,55% годишно).

Нетековниот дел од Заеми за вработени претставува побарувања кои се со датум на доспевање до 11 години од денот на извештајот за финансиска состојба. Нетековниот дел од Побарувања од купувачи претставува побарувања кои се со датум на доспевање до 4 години од денот на извештајот за финансиска состојба.

На 31 декември 2016 година за побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 2.406.375 илјади (2015: МКД 2.151.715 илјади) има исправка на вредноста. Старосната структура на овие побарувања е како што следи:

Во илјади денари	2016	2015
Помалку од 30 дена	219.180	194.181
Помеѓу 31 и 180 дена	234.794	148.322
Помеѓу 181 и 360 дена	205.951	93.882
Повеќе од 360 дена	1.746.450	1.715.330
	<u>2.406.375</u>	<u>2.151.715</u>

На 31 декември 2016 година, побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 138.608 илјади (2015: МКД 253.139 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Тие главно се однесуваат на корисници на услуги за интерконекција кои се проценуваат на индивидуална основа во согласност со минатото искуство на Друштвото и сегашните очекувања, како и на деловни корисници и државни институции кои припаѓаат во одредена категорија и согласно старосна структура се застарени, но нема исправка, врз основа на минато искуство за однесувањето на купувачите при плаќање (види белешка 2.3 и 4.3).

Белешки кон финансиските извештаи

Анализата на овие застарени побарувања од домашни купувачите е дадена подолу:

Во илјади денари	2016	2015
Помалку од 30 дена	73.953	77.659
Помеѓу 31 и 60 дена	9.728	9.615
Помеѓу 61 и 90 дена	13.625	9.928
Помеѓу 91 и 180 дена	14.967	13.245
Помеѓу 181 и 360 дена	6.359	64.304
Повеќе од 360 дена	19.976	78.388
	<u>138.608</u>	<u>253.139</u>

Вкупниот износ на исправката на вредност за побарувања од домашни купувачи е МКД 1.839.150 илјади (2015: МКД 1.799.273 илјади). Од оваа вредност, МКД 1.571.328 илјади (2015: МКД 1.542.269 илјади) се однесуваат на исправка според старосна структура на спомнатите побарувања, додека вредноста од МКД 60.972 илјади (2015: МКД 51.592 илјади) се побарувања од купувачи во стечај и ликвидација за кои има исправка за целата нивна вредност. Дополнително Друштвото има исправка на вредноста на индивидуална основа на одредена група клиенти во износ од МКД 206.850 илјади (2015: МКД 205.412 илјади). Вкупниот износ на исправката на побарувања од странски купувачи е МКД 12.776 илјади (2015: МКД 12.776 илјади).

Износот на исправка главно е резултат на побарувања кои се доспеани повеќе од 720 дена. Вкупната вредност на побарувањата за кои е направена исправка за целата нивна вредност е МКД 1.640.519 илјади (2015: МКД 1.609.603 илјади). Овие побарувања се главно од купувачи кои се исклучени во две насоки, купувачи кои се демонтирани, тужени купувачи и купувачи кои веќе не ги користат услугите на Друштвото.

Објективните вредности на финансиските средства во побарувања од купувачите и останати побарувања по категории се како што следи:

Во илјади денари	2016	2015
Побарувања од купувачи-домашни	2.655.619	2.395.153
Побарувања од купувачи-странски	160.968	176.456
Побарувања од поврзани страни	392.513	829.606
Заеми за вработени	66.920	81.822
Останати побарувања	16.187	13.550
	<u>3.292.207</u>	<u>3.496.587</u>

Движење на исправката на вредноста на сомнителни и спорни побарувања од домашни купувачи:

Во илјади денари	2016	2015
Исправка на вредност на 1 јануари	1.799.273	1.748.663
Трошок во текот на годината	58.025	77.789
Отпис	(18.148)	(27.179)
Исправка на вредноста на 31 декември	<u>1.839.150</u>	<u>1.799.273</u>

Во 2015 и 2016 година нема движење на исправката на вредноста на аванси дадени на добавувачи.

Побарувањата за кои има исправка на вредност се отпишуваат кога нема очекување за дополнителни приливи.

На 31 декември 2016 година за побарувањата од странски купувачи има исправка на вредноста во износ од МКД 12.776 илјади (2015: МКД 12.776 илјади).

Старосната структура на овие побарувања е како што следи:

Во илјади денари	2016	2015
Повеќе од 360 дена	<u>12.776</u>	<u>12.776</u>
	<u>12.776</u>	<u>12.776</u>

Белешки кон финансиските извештаи

На 31 декември 2016 година побарувањата од странски купувачи во износ од МКД 136.146 илјади (2015: МКД 89.941 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Ова се однесува на купувачи од странство пресметани на индивидуална основа во согласност со минатото искуство на Друштвото и тековните очекувања.

Анализата на овие застарени побарувања за кои не е направена исправка од странски купувачи е како што следи:

Во илјади денари	2016	2015
Помалку од 30 дена	3.492	2.192
Помеѓу 31 и 60 дена	14.063	35.379
Помеѓу 61 и 90 дена	4.554	6.135
Помеѓу 91 и 180 дена	53.893	11.805
Помеѓу 181 и 360 дена	11.053	2.553
Повеќе од 360 дена	49.091	31.877
	<u>136.146</u>	<u>89.941</u>

Друштвото има побарувања од домашни купувачи со изменети договорни услови со сегашна вредност од МКД 25.403 илјади (2015: МКД 15.803 илјади). За сегашната вредност на заемите и побарувањата, кои инаку би биле застарени, а за кои условите биле обновени, не е направена исправка на вредноста доколку ново договорените парични текови се сметаат за сигурни.

Сегашните вредности на нетековните побарувања од купувачи и останати побарувања на Друштвото се изразени во денари.

Сегашните вредности на тековните побарувања од купувачи и останати побарувања на Друштвото се изразени во следните валути:

Во илјади денари	2016	2015
МКД	2.566.837	2.259.099
ЕУР	301.591	998.489
УСД	471.429	208.514
Останато	2.374	3.519
	<u>3.342.231</u>	<u>3.469.621</u>

Кредитниот квалитет на побарувањата од купувачите коишто не се застарени, ниту пак има исправка на вредноста за нив се проценети врз база на податоците од минатото за доцнење во плаќањето на купувачите.

Категориите за кредитниот квалитет на побарувањата од домашните купувачи коишто не се застарени, ниту пак им е извршена исправка на вредноста се како што следи:

Во илјади денари	2016	2015
Група 1	1.459.891	1.263.510
Група 2	116.229	86.547
Група 3	81.884	98.673
	<u>1.658.004</u>	<u>1.448.730</u>

Категориите за кредитниот квалитет на побарувањата од странските купувачи коишто не се застарени, ниту пак има исправка на вредноста за нив, се како што следи:

Во илјади денари	2016	2015
Група 1	24.822	86.515
	<u>24.822</u>	<u>86.515</u>

Група 1 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки пред истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија без исклучувања во последните 12 месеци.

Група 2 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки на денот на истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија до 3 исклучувања во последните 12 месеци.

Белешки кон финансиските извештаи

Група 3 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки по истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија со повеќе од 3 исклучувања во последните 12 месеци.

8. ДАНОЦИ

Почнувајќи од 1 јануари 2014 година беше изменет Законот за данок на добивка со што данокот на добивка се плаќа во моментот на распределување на дивидендата без оглед на сопственичката структура. Во согласност со овие измени коишто се применливи од јануари 2014 година, данокот на добивка во Македонија повеќе ги нема карактеристиките на даноците по задршка. Последователно, во согласност со МСС 12, данокот на добивка којшто произлегува од исплата на дивиденди беше пресметан како обврска и расход во периодот во кој беа прикажани дивиденди, без оглед на фактичкиот датум на исплата или периодите за кои биле исплатени дивидендите. Ова резултираше со признавање на расход за данок на добивка на исплатената дивиденда во 2014 година во износ од 502.623 илјади денари во првото тромесечје од 2014 година (види белешка 23).

На 1 август 2014 година стапи на сила закон за данок на добивка кој ќе се применува од 1 јануари 2015 година за нето добивката за 2014 година, со кои основицата за пресметка данокот на добивка е префрлена од концептот на “распределување” на добивката на добивка пред оданочување. Во согласност со одредбите на законот, даночната основица е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за признаените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со овие измени, данокот на добивка за годината беше пресметан и прикажан во извештајот за сеопфатна добивка. Дополнително, по измените на законот, данокот даночната основица по ставките за корекција на (непризнаените трошоци и даночни ослободувања) е презентирана како дел од расходот за данок на добивка во извештајот за сеопфатна добивка (види белешка 2.16.).

До сега даночните власти извршија целосна даночна ревизија на Друштвото за 2005 година и за претходните години. Исто така ревизија на персоналниот данок беше извршена од даночните власти за периодот од 1 јануари 2005 година до 31 март 2006 година. Во текот на 2010 година има спроведено ревизија од страна на Управата за јавни приходи, за данок на добивка периодот од 2005 до 2009 година како и, задржан данок за 2007 и 2008. Покрај тоа, во 2011 година Управата за јавни приходи спроведе ревизија за задржаниот данок за 2010 година и даночна ревизија на одредени договори за услуги од перспектива на трансферни. Во 2012 година Управата за јавни приходи спроведе даночна ревизија за ДДВ за август 2012 година во Друштвото. Во 2012 година Управата за јавни приходи изврши даночна ревизија за данок на добивка во ТММК за периодот од 2005 до 2011 година и даночна ревизија за ДДВ за периодот од 2005 до 2009 година.

Во тек е ревизија на данокот на добивка за период од 2013-2015 од Управата за јавни приходи.

Даночните власти можат во период од 5 години од датумот на поднесениот даночен извештај да извршат ревизија и да утврдат дополнителни даночни обврски и казни. Во случај на даночна евазија или даночна измама периодот на застареност може да се продолжи до 10 години. Раководството нема сознанија за околности кои би можеле да доведат до значајни материјални обврски во контекст на горенаведеното, освен оние евидентирани во финансиските извештаи.

8.1. Побарувања за останати даноци

Во илјади денари	2016	2015
Побарувања за ДДВ	11.839	11.685
Останати даночни побарувања	1.006	896
	<u>12.845</u>	<u>12.581</u>

8.2. Обврски за останати даноци

Во илјади денари	2016	2015
Обврски за ДДВ	39.255	65.547
	<u>39.255</u>	<u>65.547</u>

Белешки кон финансиските извештаи

9. ЗАЛИХИ

Во илјади денари	2016	2015
Материјали	121.106	131.116
Трговска стока	336.491	307.926
Исправка на вредноста на залихите	<u>(19.277)</u>	<u>(20.918)</u>
	<u>438.320</u>	<u>418.124</u>

Движење на исправката на вредност на залихите:

Во илјади денари	2016	2015
Состојба на 1 јануари	20.918	24.919
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	(444)	2.474
Намалување на вредноста на залихите	24.497	41.764
Отпис	<u>(25.694)</u>	<u>(48.239)</u>
Состојба на 31 декември	<u>19.277</u>	<u>20.918</u>

Исправката на вредноста на залихите главно се однесува на трговска стока и застарени материјали. Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност е врз основа на анализа на пониската од набавната и нето продажната вредност на датумот на извештајот за финансиска состојба.

10. СРЕДСТВА НАМЕНЕТИ ЗА ПРОДАЖБА

Во декември 2013 година Одборот на директори на Друштвото донесе одлука за продажба на PSTN центри согласно завршувањето на „Проектот за целосна IP трансформација“ со кој Друштвото изврши миграција на услугите од PSTN во IP базирани услуги (види белешка 4.1). Сегашната вредност на овие средства во износ од МКД 10.441 илјади беше рекласифицирана во средства наменети за продажба во извештајот за финансиската состојба на 31 декември 2013 година. Во текот на 2014 година Друштвото призна оштетување за овие средства во износ од МКД 3.469 признаено во Амортизација и дел од овие средства беа продадени што резултираше во сегашна вредност од МКД 671 илјади на 31 декември 2014 година. Останатиот дел од овие средства беше продаден во тек на 2015 година.

Дополнително, во текот на 2014 година, Друштвото донесе одлука за продажба на одреден број останати средства. Сегашната вредност на засегнатите средства беше рекласифицирана во средства наменети за продажба во извештајот за финансиската состојба. На 31 декември 2014 година салдото на средствата наменети за продажба вклучува возила со сегашна вредност од МКД 12.288 илјади, за кои Друштвото призна оштетување во износ од МКД 1.800 илјади, врз основа на добиените пазарни понуди, признаено во Амортизација, згради со сегашна вредност од МКД 86.159 илјади и фискални принтери со сегашна вредност од МКД 13 илјади. Средства во износ од МКД 37.353 илјади, класифицирани како расположиви за продажба на крајот на 2014 година, беа продадени во текот на 2015 година.

Во текот на 2015 година, Друштвото донесе одлука за продажба на одреден број останати средства. Сегашната вредност на засегнатите средства беше рекласифицирана во средства наменети за продажба во Извештајот за финансиската состојба. На 31 декември 2015 година салдото на средствата наменети за продажба вклучува возила со сегашна вредност од МКД 6.625 илјади, за кои Друштвото призна оштетување во износ од МКД 307 илјади, врз основа на добиените пазарни понуди, признаено во Амортизација, згради со сегашна вредност од МКД 55.140 илјади и фискални принтери со сегашна вредност од МКД 13 илјади. Средства со сегашна вредност од МКД 4.981 илјади, класифицирани во средства наменети за продажба во 2015 година, беа продадени во текот на 2016 година.

Исто така, Друштвото направи пренос од средства наменети за продажба во недвижности, постројки и опрема – згради со сегашна вредност од МКД 51.234 илјади, и возила и фискални принтери од средства наменети за продажба во недвижности, постројки и опрема – останато со сегашна вредност од МКД 5.563 илјади. Во текот на 2016 година, Друштвото донесе одлука за продажба на една зграда. Сегашната вредност на засегнатото средство беше рекласифицирано во средства наменети за продажба во Извештајот за финансиската состојба. На 31 декември 2016 година салдото на средствата наменети за продажба вклучува зграда со сегашна вредност од МКД 3.296 илјади.

Во согласност со МСФИ 5, средствата презентирани како средства наменети за продажба на датумот на билансот на состојба се прикажани по пониската од сегашната вредност или објективната вредност намалена за трошоците за

Белешки кон финансиските извештаи

продажба. Објективната вредност намалена за трошоците за продажба е доминантно во рамките на Ниво 3 во хиерархијата на објективна вредност.

11. НЕДВИЖНОСТИ, ПОСТРОЈКИ И ОПРЕМА

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2015	10.670	5.437.847	23.180.838	4.079.164	1.194.806	33.903.325
Зголемувања	-	10.302	451.891	156.629	918.323	1.537.145
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 12)	-	6.235	245.260	64.116	(413.150)	(97.539)
Намалувања	-	-	(190.119)	(149.681)	-	(339.800)
Пренос во средства наменети за продажба	-	(12.941)	-	18	-	(12.923)
На 31 декември 2015	10.670	5.441.443	23.687.870	4.150.246	1.699.979	34.990.208
Амортизација						
На 1 јануари 2015	-	1.847.419	15.558.193	2.963.672	-	20.369.284
Амортизација за годината	-	140.499	1.376.584	394.007	-	1.911.090
Намалувања	-	-	(190.119)	(140.351)	-	(330.470)
Пренос во средства наменети за продажба	-	(12.726)	-	18	-	(12.708)
На 31 декември 2015	-	1.975.192	16.744.658	3.217.346	-	21.937.196
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2015	10.670	3.590.428	7.622.645	1.115.492	1.194.806	13.534.041
На 31 декември 2015	10.670	3.466.251	6.943.212	932.900	1.699.979	13.053.012

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2016	10.670	5.441.443	23.687.870	4.150.246	1.699.979	34.990.208
Зголемувања	17	845	345.898	66.377	1.038.611	1.451.748
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 12)	-	36.050	184.292	69.383	(607.227)	(317.502)
Намалувања	-	-	(1.945.640)	(220.860)	-	(2.166.500)
Пренос од/во средства наменети за продажба	-	85.323	-	10.798	-	96.121
На 31 декември 2016	10.687	5.563.661	22.272.420	4.075.944	2.131.363	34.054.075
Амортизација						
На 1 јануари 2016	-	1.975.192	16.744.658	3.217.346	-	21.937.196
Амортизација за годината	-	148.146	1.236.658	336.788	-	1.721.592
Намалувања	-	-	(1.945.640)	(199.358)	-	(2.144.998)
Пренос од/во средства наменети за продажба	-	37.384	-	5.236	-	42.620
На 31 декември 2016	-	2.160.722	16.035.676	3.360.012	-	21.556.410
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2016	10.670	3.466.251	6.943.212	932.900	1.699.979	13.053.012
На 31 декември 2016	10.687	3.402.939	6.236.744	715.932	2.131.363	12.497.665

Во 2016 година, Друштвото капитализираше МКД 87 илјади (2015: МКД 5.455 илјади) трошоци поврзани со добивање на целосна документација за базните станици и МКД 19.658 илјади (2015: МКД 142.045) трошоци поврзани со добивање на целосна документација за инфраструктурата на фиксна линија во согласност со применливите закони во Република Македонија (види белешка 2.6).

Ревизијата на корисниот век и остаточната вредност на недвижностите, постројките и опремата, направена во текот на 2016 година, влијаеше врз корисниот век на неколку типови на средства, главно оптички кабелски линии и техничка опрема. Промената на корисниот век на засегнатите средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на Друштвото (види белешка 4.1). Ревизијата резултираше со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Во илјади денари	2016	2017	2018	2019	После 2019
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(151.154)	(142.761)	13.976	38.662	241.277
	(151.154)	(142.761)	13.976	38.662	241.277

Белешки кон финансиските извештаи

12. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА

Во илјади денари	Софтвер и лиценци	Концесија, 2G 3G и 4G лиценци	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2015	4.918.309	1.525.417	178.544	-	6.622.270
Зголемувања	205.422	-	302.014	57.919	565.355
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 11)	97.539	-	-	-	97.539
Намалувања	(481.070)	-	-	-	(481.070)
На 31 декември 2015	<u>4.740.200</u>	<u>1.525.417</u>	<u>480.558</u>	<u>57.919</u>	<u>6.804.094</u>
Амортизација					
На 1 јануари 2015	3.653.507	577.635	49.596	-	4.280.738
Амортизација за годината	556.639	117.194	93.071	-	766.904
Намалувања	(481.070)	-	-	-	(481.070)
На 31 декември 2015	<u>3.729.076</u>	<u>694.829</u>	<u>142.667</u>	<u>-</u>	<u>4.566.572</u>
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2015	<u>1.264.802</u>	<u>947.782</u>	<u>128.948</u>	<u>-</u>	<u>2.341.532</u>
На 31 декември 2015	<u>1.011.124</u>	<u>830.588</u>	<u>337.891</u>	<u>57.919</u>	<u>2.237.522</u>

Во 2014 година беше направено ревидирање на договорите за права за емитување на телевизиски содржини и беа идентификувани два договори кои се квалификуваат за капитализација. Соодветно на тоа, овие права беа признати во 2014 година во нематеријални средства, категоријата Останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 178.544 илјади и ќе се амортизираат во текот на времетраењето на договорите, што е 3 години (види белешка 13 и 21).

Во 2015 година беше направено ревидирање на договорите за права за емитување на телевизиски содржини и беше идентификуван еден дополнителен договор кој се квалификува за капитализација. Соодветно на тоа, ова право беше признато во 2015 година во нематеријални средства, категоријата Останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 302.014 илјади и ќе се амортизира во текот на времетраењето на договорот, што е 3 години (види белешка 13 и 21).

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари	Софтвер и лиценци	Концесија, 2G 3G и 4G лиценци	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2016	4.740.200	1.525.417	480.558	57.919	6.804.094
Зголемувања	236.214	-	176.783	172.111	585.108
Пренос од инвестиции во тек (види белешка 11)	361.145	-	-	(43.643)	317.502
Намалувања	(483.349)	-	-	-	(483.349)
На 31 декември 2016	<u>4.854.210</u>	<u>1.525.417</u>	<u>657.341</u>	<u>186.387</u>	<u>7.223.355</u>
Амортизација					
На 1 јануари 2016	3.729.076	694.829	142.667	-	4.566.572
Амортизација за годината	512.140	117.194	189.650	-	818.984
Намалувања	(483.349)	-	-	-	(483.349)
На 31 декември 2016	<u>3.757.867</u>	<u>812.023</u>	<u>332.317</u>	<u>-</u>	<u>4.902.207</u>
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2016	1.011.124	830.588	337.891	57.919	2.237.522
На 31 декември 2016	<u>1.096.343</u>	<u>713.394</u>	<u>325.024</u>	<u>186.387</u>	<u>2.321.148</u>

Во 2016 година беше направено ревидирање на договорите за права за емитување на телевизиски содржини и беа идентификувани два дополнителни договори кои се квалификуваа за капитализација. Соодветно на тоа, овие права беа признати во 2016 година во нематеријални средства, категоријата Останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 176.783 илјади и ќе се амортизираат во текот на времетраењето на договорите, што е 3 години (види белешка 13 и 21).

Ревизијата на корисниот век на нематеријалните средства во текот на 2016 година влијаеше на голем број средства, главно софтвер. Промената на корисниот век на засегнатите средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на Друштвото. Ревизијата резултираше со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Во илјади денари	2016	2017	2018	2019	После 2019
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(28.761)	(20.472)	19.389	28.323	1.521
	<u>(28.761)</u>	<u>(20.472)</u>	<u>19.389</u>	<u>28.323</u>	<u>1.521</u>

13. ОБВРСКИ КОН ДОБАВУВАЧИ И ОСТАНАТИ ОБВРСКИ

Во илјади денари	2016	2015
Обврски кон добавувачи - домашни	845.162	695.085
Обврски кон добавувачи - странски	230.681	269.903
Обврски кон поврзани страни	507.701	750.836
Обврски за дивиденда	2.263	482.099
Останати финансиски обврски	652.008	976.167
Финансиски обврски	<u>2.237.815</u>	<u>3.174.090</u>
Пресметани трошоци	1.706.818	1.449.922
Одложен приход	280.151	355.065
Примени аванси	71.128	69.474
Останато	211.626	124.938
	<u>4.507.538</u>	<u>5.173.489</u>
Намалено за нетековен дел:		
Одложени приходи	(8.834)	(39.650)
Останати финансиски обврски	<u>(159.787)</u>	<u>(351.753)</u>
Тековен дел	<u>4.338.917</u>	<u>4.782.086</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Обврските кон поврзани страни претставуваат обврски кон Групацјата Маѓар Телеком и Групацјата Дојче Телеком (види белешка 29).

Нетековните одложени приходи имаат период на доспевање до 9 години од датумот на извештајот за финансиска состојба.

Во категоријата Останати финансиски обврски МКД 187.872 илјади (2015: МКД 366.338 илјади) претставува сегашна вредност на долгорочни обврски поврзани со трансакцијата за купување и продажба на згради со размена завршена во 2012 година. Овие обврски првично се признаваат по објективна вредност и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Финансиски обврски во износ од МКД 368.866 илјади (2015: МКД 341.512 илјади) претставува сегашна вредност на долгорочни обврски поврзани со капитализацијата на одредени договори за права за емитување на телевизиски содржини во 2014, 2015 и 2016 година (види белешка 12). Овие обврски првично се признаваат по нето сегашната вредност на идните плаќања и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Амортизирањето на дисконтот се признава како расходи за камати во добивката и загубата (види белешка 21). Сегашната вредност на овие обврски е приближна на нивната објективна вредност бидејќи поврзаните парични текови се дисконтираат со каматна стапка од 6% годишно, којашто е видлива на пазарот за слични долгорочни финансиски обврски. Останатото салдо од категоријата Останати финансиски обврски произлегува од договорни обврски од различни трансакции, од редовното работење на Друштвото. Сегашната вредност на тековните обврски е деноминирана по валути како што следи:

Во илјади денари	2016	2015
МКД	2.040.547	3.790.463
ЕУР	2.088.175	916.249
УСД	204.579	68.525
Останато	5.616	6.849
	<u>4.338.917</u>	<u>4.782.086</u>

Со Одлука на Одборот на директори на Друштвото донесена на редовниот состанок на 13 септември 2016 година одобрено е склучувањето на Рамковен договор за заем помеѓу Друштвото, како заемопримач и Маѓар Телеком АД, како заемодавач, под следни услови: вредноста на заемот согласно Рамковниот Договор за заем е во максимален износ од 6 милиони евра (без камата); евентуални задолжувања по основ на овој договор за заем ќе се вршат врз основа на Рамковниот договор за заем и по потреба, проследено со писмено известување до Заемодавачот („Ивестување за користење на средства“) во коешто ќе биде специфициран датумот на валута на евентуалната исплата и износот на заемот; евентуалните задолжувања врз основа на Рамковниот договор за заем ќе се враќаат во согласност со достапната готовина и земајќи ја предвид оперативната ликвидност на Друштвото до 31 март 2017 година. На датумот на финансиските извештаи, Друштвото се нема задолжено со било каков износ од Рамковниот Договор за заем.

14. ОДЛОЖЕН ДАНОК НА ДОБИВКА

Признаените (средства)/обврски за одложен данок на добивка се однесуваат на следните ставки:

Во илјади денари	Средства		Обврски		Нето	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Недвижности, постројки и опрема	-	-	150.102	173.389	150.102	173.389
Нематеријални средства	-	-	1.493	2.168	1.493	2.168
(Средства)/обврски за данок	-	-	151.595	175.557	151.595	175.557
Нето даночни обврски	-	-	151.595	175.557	151.595	175.557

Белешки кон финансиските извештаи

Движење на времените разлики во текот на годината

Во илјади денари	Состојба на 1 јануари 2016	Признаено во добивка	Состојба на 31 декември 2016
Недвижности, постројки и опрема	173.389	(23.287)	150.102
Нематеријални средства	2.168	(675)	1.493
	<u>175.557</u>	<u>(23.962)</u>	<u>151.595</u>

Во илјади денари	Состојба на 1 јануари 2015	Признаено во добивка	Состојба на 31 декември 2015
Недвижности, постројки и опрема	198.198	(24.809)	173.389
Нематеријални средства	3.134	(966)	2.168
	<u>201.332</u>	<u>(25.775)</u>	<u>175.557</u>

Привремените разлики се однесуваат на различни сегашни вредности на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства бидејќи овие средства беа ревалоризирани во согласност со законските одредби во претходните години на крајот на годината со користење на официјални коефициенти за ревалоризација базирани растот на индексот на цени на општо произведените стоки.

15. РЕЗЕРВИРАЊА ЗА ОБВРСКИ И ПЛАЌАЊА

Во илјади денари	Правни спорови	Останато	Вкупно
1 јануари 2015	250.361	62.739	313.100
Зголемувања	26.957	24.292	51.249
Ослободувања	(22.029)	(4.384)	(26.413)
Искористено во периодот	(90.501)	(14.656)	(105.157)
31 декември 2015	<u>164.788</u>	<u>67.991</u>	<u>232.779</u>

Во илјади денари	Правни спорови	Останато	Вкупно
1 јануари 2016	164.788	67.991	232.779
Зголемувања	15.324	20.153	35.477
Ослободувања	(10.720)	(10.583)	(21.303)
Искористено во периодот	(3.398)	(11.753)	(15.151)
31 декември 2016	<u>165.994</u>	<u>65.808</u>	<u>231.802</u>

Анализа на вкупните резервирања:

Во илјади денари	2016	2015
Нетековни (Останато)	65.808	67.991
Тековни	<u>165.994</u>	<u>164.788</u>
	<u>231.802</u>	<u>232.779</u>

Резервирањата за правни спорови се однесуваат на одредени правни и регулативни спорови покренати против Друштвото.

Постојат одреден број судски спорови за кои е направено резервирање. Раководството направи резервирање за обврската согласно своите најдобри оценки но не ги обелоденува информациите барани од параграф 85 од МСС 37 бидејќи раководството верува дека тоа ќе предизвика сериозни штетни влијанија за исходот на овој спор. Раководството не очекува дека резултатот од овие правни предмети ќе резултира во загуба значително поголема од износот наведен на 31 декември 2016 година.

Белешки кон финансиските извештаи

Останати вклучува резервирања направени за законската или договорната обврска на Друштвото да исплати на вработените три просечни месечни плати во Република Македонија на вработените на датумот на пензионирање (види белешка 2.14.1) и резервирања за Variable II и LTI програмите за стимулација (види белешка 30). Резервирањето е признато спрема Трошоци за вработените во Добивката или загубата.

16. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Акционерскиот капитал се состои од следното:

Во илјади денари	2016	2015
Обични акции	9.583.878	9.583.878
Златна акција	10	10
	<u>9.583.888</u>	<u>9.583.888</u>

Акционерскиот капитал се состои од една златна акција со номинална вредност од МКД 9.733 и 95.838.780 обични акции со номинална вредност од МКД 100 по акција.

Златната акција со номинална вредност од МКД 9.733 е во сопственост на Владата на Република Македонија. Согласно член 16 од Статутот на Друштвото сопственикот на златна акција има дополнителни права со кои се немаат стекнато сопствениците на обични акции. Имено, ниту едно решение или одлука на Собранието на акционерите поврзана со: создавање, распределба или издавање на акционерски капитал; здружување, спојување, одделување, консолидирање, трансформирање, реконструкција, престанок или ликвидација на Друштвото; менување на основните деловни активности на Друштвото; отуѓување или напуштање на основните деловни активности или на значајните средства на Друштвото; дополнување на Статутот на Друштвото на таков начин што се менуваат или поништуваат правата коишто произлегуваат од златната акција; или промена на називот на Друштвото; нема да биде полноважна доколку имателот на златната акција гласа против соодветното решение. Правата кои ги има имателот на златната акција се детално наведени во Статутот на Друштвото.

На 31 декември 2016 и 2015 година, обичните акции на Друштвото се во сопственост на:

Во илјади денари	2016	%	2015	%
АД Каменимост Комуникации	4.887.778	51,00	4.887.778	51,00
Влада на Република Македонија	3.336.497	34,81	3.336.497	34,81
Друштвото (сопствени акции)	958.388	10,00	958.388	10,00
International Finance Corporation (IFC)	139.220	1,45	151.468	1,58
Останати малцински акционери	262.005	2,74	249.757	2,61
	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>

16.1. Сопствени акции

Друштвото купи 9.583.878 од сопствените акции, што претставува 10% од неговите акции, преку Македонската берза за хартии од вредност во јуни 2006 година. Вкупната сума платена за откуп на овие акции, без данок, изнесува МКД 3.843.505 илјади. Акциите се прикажани како откупени сопствени акции.

Како резултат на наодите на Истрагата, исплатите за еден консултантски договор беа депризнаени од Сопствени акции (види белешка 1.4).

Износот на сопствени акции од МКД 3.738.358 илјади, (после депризнавањето), го намалува акционерскиот капитал на Друштвото. Друштвото има право дополнително повторно да ги издаде овие акции. Сите акции издадени од Друштвото се целосно платени.

16.2. Останати резерви

Собранието на акционери на Друштвото на нивниот состанок одржан на 12 април 2016 година ја усвои одлуката за распределба на МКД 279.145 илјади, кои што ја надминуваат законски определената резерва на Друштвото како резултат на присоединувањето на ТММК кон Друштвото, во акумулираната добивка на Друштвото.

Белешки кон финансиските извештаи

17. ПРИХОДИ

Во илјади денари	2016	2015
Приходи од фиксна телефонија		
Интернет	1.228.667	1.237.224
Говорна услуга – малопродажна	1.195.956	1.356.311
ТВ	600.147	522.089
Говорна услуга – големопродажна	546.844	691.916
Пренос на податоци	300.240	312.579
Опрема	122.002	203.223
Останати приходи	151.446	112.625
	<u>4.145.302</u>	<u>4.435.967</u>
Приходи од мобилна телефонија		
Говорна услуга – малопродажна	2.771.223	2.846.933
Интернет	920.508	673.258
Говорна услуга – големопродажна	837.700	965.990
Опрема	804.596	666.772
Пренос на податоци	373.186	417.470
Услуги со посебна цена на чинење	76.978	71.451
Приходи од посетители	68.274	61.755
Останати приходи	200.070	147.815
	<u>6.052.535</u>	<u>5.851.444</u>
SI/IT приход	359.758	383.634
	<u>10.557.595</u>	<u>10.671.045</u>

18. ТРОШОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ

Во илјади денари	2016	2015
Плати	725.833	783.577
Останати трошоци за вработените	430.391	117.349
Придонеси на плати	255.700	276.476
Бонуси	86.965	131.492
Капитализирани трошоци за вработените	(74.840)	(89.409)
	<u>1.424.049</u>	<u>1.219.485</u>

Останати трошоци за вработените вклучуваат користи поради прекин на вработувањето за 360 вработени кои го напуштиле Друштвото во 2016 година (2015: 32 вработени), додаток за одмор и други користи. Од овој број, 244 вработени од 1 јули 2016 година продолжија да ги извршуваат своите задачи во Ериксон како резултат на потпишаниот договор за Управувани услуги помеѓу Друштвото и Ериксон како партнер за управувани услуги во Македонија. Во согласност со договорот, Ериксон ја презема одговорноста за мрежните активности, активностите за поддршка, теренските активности и пасивните мрежи, како и услугите за одржување на инфраструктурата за фиксните и мобилните мрежи на Друштвото.

Во Бонуси исто така се вклучени трошоците за Variable II и LTI програмите (види белешка 30).

Белешки кон финансиските извештаи

19. ОСТАНАТИ РАСХОДИ ОД РАБОТЕЊЕТО

Во илјади денари	2016	2015
Набавна вредност на продадени стоки	1.712.426	1.695.081
Услуги	651.150	650.460
Материјали и одржување	429.058	266.160
Маркетинг и донации	300.435	383.487
Подизведувачи	278.475	237.843
Такси давачки и локални даноци	276.203	311.727
Трошоци за тантиеми	242.091	280.067
Енергија	166.704	217.248
Закупнини	142.975	142.132
Исправка на вредноста на побарувања од купувачи и останати побарувања	58.025	77.789
Консултантски услуги	47.117	27.319
Намалување на вредноста на залихи	24.497	41.764
Осигурување	12.574	17.434
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	(444)	2.474
Останато	3.136	25.804
	<u>4.344.422</u>	<u>4.376.789</u>

Услугите главно вклучуваат трошоци за агенциски провизии, трошоци за услуги за обезбедување содржини, поштенски услуги, трошоци за обезбедување, трошоци за чистење и комунални услуги. Во категоријата материјали и одржување во 2016 година се вклучени трошоците од договор за Управувани услуги потпишан помеѓу Друштвото и Ериксон, како партнер за управувани услуги во Македонија (види белешка 18).

20. ОСТАНАТИ ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ

Во илјади денари	2016	2015
Нето добивка од продажба на недвижности, постојки и опрема	14.017	54.253
Останато	<u>26.600</u>	<u>17.417</u>
	<u>40.617</u>	<u>71.670</u>

Во 2016 година износот од МКД 8,564 илјади во категоријата Нето добивка од продажба на недвижности, постојки и опрема претставува приход од продажба на две административни згради кои во 2015 година беа прикажани во средства расположиви за продажба.

21. РАСХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2016	2015
Расходи од камати	48.252	48.625
Банкарски услуги и останати провизии	<u>14.121</u>	<u>14.833</u>
	<u>62.373</u>	<u>63.458</u>

Расходи од камата во износ од МКД 17.521 илјади (2015: МКД 27.908 илјади) претставува трошок од амортизирањето на дисконтот поврзан со сегашната вредност на долгорочните обврски од трансакцијата за купување и продажба на згради со размена завршена во 2012 година, првично признаени по објективна вредност и последователно мерени според амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Расходи од камата во износ од МКД 13.619 илјади (2015: МКД 6.114 илјади) претставува трошок од амортизирањето на дисконтот поврзан со сегашната вредност на долгорочните обврски од договорите за права за емитување на телевизиски содржини кои се капитализирани, првично признаени по нето сегашната вредност на идните плаќања и последователно мерени според амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата (види белешка 13).

Белешки кон финансиските извештаи

22. ПРИХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2016	2015
Приходи од камати	15.693	34.546
Нето позитивни курсни разлики	14.306	4.633
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	7.254	8.750
Приходи од дивиденди	2.841	-
	<u>40.094</u>	<u>47.929</u>

Приходите од камати произлегуваат од финансиски средства класификувани како заеми и побарувања. Приходи од дивиденди произлегуваат од финансиски средства по објективна вредност во добивката или загубата.

23. ДАНОК НА ДОБИВКА

Усогласување на ефективната даночна стапка:

Во илјади денари	2016	2015
Тековен данок		
Тековна година	<u>211.334</u>	<u>204.330</u>
Одложен данок		
Појава и анулирање на привремени разлики	<u>(23.962)</u>	<u>(25.775)</u>
Вкупен данок на добивка во извештајот за сеопфатната добивка	<u>187.372</u>	<u>178.555</u>

Усогласување на ефективната даночна стапка:

Во илјади денари	2016	2015
Добивка пред оданочување	<u>1.223.314</u>	<u>1.421.270</u>
Данок на добивка	10,00% 122.331	10,00% 142.127
Расходи непризнаени за даночни цели	5,47% 66.916	2,74% 39.008
Даночно ослободени приходи	(0,15%) (1.875)	(0,18%) (2.580)
	<u>15,32% 187.372</u>	<u>12,56% 178.555</u>

Почнувајќи од јануари 2014 година беше изменет Законот за данок на добивка со што данокот на добивка се плаќа во моментот на распределување на дивидендата без оглед на сопственичката структура. Во согласност со овие измени коишто се применливи од јануари 2014 година, данокот на добивка во Македонија повеќе ги нема карактеристиките на даноците по задршка. Последователно, во согласност со МСС 12, данокот на добивка којшто произлегува од исплата на дивиденди беше прикажан како обврска и трошок во периодот во кој беа објавени дивидендите, без оглед на фактичкиот датум на исплата или периодите за кои биле исплатени дивидендите. Ова резултираше со признавање на расход за данок на добивка на дивидендата исплатена во 2014 година во износ од 502.623 илјади денари во првото тромесечје од 2014 година.

На 1 август 2014 година стапи на сила закон за данок на добивка кој се применува од 1 јануари 2015 година за нето добивката за 2014 година, со кој основницата за пресметка на данокот на добивка е префрлена од концептот на “распределување” на добивката на добивка пред оданочување. Во согласност со одредбите на новиот закон, даночната основница е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за даночно ослободените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со овие измени данок на добивка за годината беше пресметан и евидентиран во извештајот за сеопфатна добивка за 2014 година (види белешка 2.16 и 8).

Белешки кон финансиските извештаи

24. ДИВИДЕНДИ

Собранието на акционери на Друштвото на нивниот состанок одржан на 12 април 2016 година ја усвои одлуката за исплата на дивиденда за 2015 година. Одлуката за исплата на дивидендата за 2015 година е во бруто износ од МКД 1.474.683 илјади од нето добивката остварена по Финансиските извештаи на Друштвото за 2015 година во согласност со општо прифатените сметководствени принципи во Република Македонија. Дивидендата беше исплатена во септември 2016 година. До датумот на објавување на овие финансиски извештаи не се објавени дивиденди за 2016 година.

25. ИЗВЕСТУВАЧКИ СЕГМЕНТИ И ИНФОРМАЦИИ

25.1. Известувачки сегменти

Известувачките сегменти на Друштвото се: деловен, резиденцијален, големопродажен сегмент и останато.

Во согласност со Спогодбата за присоединување склучена помеѓу ТММК како друштво што се присоединува и Друштвото, како друштво што презема, и тоа што од 1 јануари 2015 година сметководствената евиденција за Друштвото и ТММК беше водено само од страна на Друштвото, помал акцент беше ставен на поделбата според технологија (фиксни или мобилни услуги). Наместо тоа, сегашната структура на сегменти беше мониторирана, која се базира на сегменти на претплатници кои бараат различни технолошки и маркетинг стратегии. Споредбени информации се прикажани за 2015 година.

Резидентниот сегмент се состои од претплатници – потрошувачи коишто се директно поседувани претплатници без деловни претплатници (односно самовработени поединци или правни лица коишто нудат наплатливи производи и/или услуги на корисниците, непрофитни организации и јавни организации). Деловниот сегмент се состои од деловни претплатници коишто се директно поседувани претплатници коишто се или самовработени поединци или вработени кај правно лице коешто нуди наплатливи производи и/или услуги на корисниците. Вработените или членовите на непрофитни и јавни организации се исто така деловни претплатници. Големопродажниот сегмент се состои од сите услуги на телекомуникациските оператори за мобилна и фиксна линија, односно услуги на оператори, MVNO и посетители.

25.2. Информации кои редовно се доставувани до главниот извршен носител на одлуки

Следните табели ги прикажуваат информациите за известувачките сегменти кои редовно се доставуваат до главниот оперативен носител на одлуки на Друштвото. Информациите кои редовно се обезбедуваат за МК (Менеџмент Колегиум), вклучуваат неколку мерења на добивката кои се земаат во предвид при оценување на работењето и алоцирање на ресурсите. Раководството верува дека директната маргина која е дефинирана од страна на Друштвото како приходи намалени за директни трошоци намалени за исправката на вредноста на побарувањата и отпишаните побарувања, е мерка на сегментот која е најконзистентна со принципите на мерење кои се користени во мерењето на соодветните износи во овие финансиски извештаи.

Друг важен клучен индикатор за остварувањето што се надгледува на ниво на сегментите е EBITDA (добивка пред камата, данок на добивка и амортизација) коригирана за влијанието на одредени ставки кои се земаат во предвид како “специјално влијание”. Овие ставки се менуваат од година во година, по својата природа и големина.

Приходи

Во илјади денари	2016	2015
Приход од резидентен сегмент	6.614.632	6.561.966
Приход од деловен сегмент	2.813.875	2.902.697
Приход од големопродажен сегмент	1.087.717	1.177.755
Останато	41.371	28.627
	<u>10.557.595</u>	<u>10.671.045</u>

Ниту еден од надворешните корисници на Друштвото не преставува значаен извор на приходи.

Белешки кон финансиските извештаи

Резултати по известувачки сегменти (Директна маргина).

Во илјади денари	2016	2015
Директна маргина		
Резидентен сегмент	4.704.126	4.715.320
Деловен сегмент	1.815.013	1.850.571
Големопродажен сегмент	720.862	784.607
Останато	40.792	27.961
Директна маргина на Друштвото	<u>7.280.793</u>	<u>7.378.459</u>
Индириктни трошоци		
Трошоци за вработените	(1.424.049)	(1.219.485)
Останати расходи од работењето	<u>(2.111.192)</u>	<u>(2.115.544)</u>
Индириктни трошоци на Друштвото	<u>(3.535.241)</u>	<u>(3.335.029)</u>
Останати оперативни приходи	40.617	71.670
Вкупна ЕБИТДА на Друштвото	<u>3.786.169</u>	<u>4.115.100</u>
Амортизација на Друштвото	<u>(2.540.576)</u>	<u>(2.678.301)</u>
Вкупна оперативна добивка на Друштвото	<u>1.245.593</u>	<u>1.436.799</u>
Трошоци од финансирање – нето	<u>(22.279)</u>	<u>(15.529)</u>
Добивка пред оданочување на Друштвото	<u>1.223.314</u>	<u>1.421.270</u>
Данок на добивка	<u>(187.372)</u>	<u>(178.555)</u>
Нето добивка за годината	<u>1.035.942</u>	<u>1.242.715</u>

26. НАЕМИ И ОСТАНАТИ ПРЕВЗЕМЕНИ ОБВРСКИ

26.1. Превземени обврски од оперативен наем - каде што Друштвото е наемател:

Превземените обврски од оперативен наем - каде што Друштвото е наемател главно се однесуваат на наем на деловни објекти, локации за базни телекомуникациски станици и останати телекомуникациски уреди.

Идните вкупни минимални плаќања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2016	2015
Под 1 година	103.205	104.946
Помеѓу 1 и 5 години	173.654	199.017
Над 5 години	21.009	26.578
	<u>297.868</u>	<u>330.541</u>

26.2. Превземени обврски од оперативен наем - каде Друштвото е наемодавател:

Превземените обврски од оперативен наем, склучени на временна основа, - каде Друштвото е наемодавател главно се однесуваат на наем на земјиште и базни станици.

Белешки кон финансиските извештаи

Идните вкупни минимални побарувања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2016	2015
Под 1 година	17.277	27.623
Помеѓу 1 и 5 години	12.420	59.719
Над 5 години	3.336	7.048
	<u>33.033</u>	<u>94.390</u>

26.3. Превземени обврски од капитални инвестиции

Вкупниот износ на превземени обврски од капитални инвестиции на 31 декември 2016 година изнесува МКД 293.784 илјади (2015: МКД 474.745 илјади). Износот на договорени капитални инвестиции на 31 декември 2015 и 2016 година главно се однесува на телекомуникациска опрема.

27. ДОПОЛНИТЕЛНИ ОБЕЛОДЕНУВАЊА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА

Друштвото ги класифицира мерењата на објективна вредност користејќи хиерархија на објективна вредност која ја одразува релевантноста на информациите коишто се користат во формирањето на објективната вредност. Во хиерархијата на објективна вредност постојат следните нивоа:

- а) котирани цени (неприлагодени) на активни пазари за идентични средства (Ниво 1);
- б) останати информации за средствата освен котираните цени вклучени во Ниво 1 коишто се достапни од извори надвор од Друштвото, директно или индиректно (Ниво 2); и
- в) информации за средството кои не базираат на податоци од надворешни пазари (Ниво 3).

Хиерархиското ниво на објективната вредност во рамките на објективното мерење на вредноста е категоризирано во целост и утврдено врз основа на најниското ниво на информации кои што се релевантни за објективното мерење на вредностите во целост. Релевантноста на информациите е оценувана во однос објективното мерење на вредноста во целост.

Објективните вредности во Ниво 2 и Ниво 3 во хиерархијата на објективна вредност, се проценети со користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Објективната вредност на инструментите со променлива стапка кои не се котираны на активен пазар е проценето дека се еднакви на нивната сегашна вредност. Објективната вредност на инструментите со фиксна каматна стапка кои не се котираны е проценета врз основа на проценетите идни парични текови кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање.

Финансиски средства кои се водат по амортизирана вредност

Објективната вредност на инструментите со променлива стапка е вообичаено нивната сегашна вредност. Проценетата објективна вредност на инструментите со фиксна каматна стапка е базирана на очекуваните идните парични текови, кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање. Дисконтните стапки кои се користат зависат од кредитниот ризик на другата договорна страна.

Финансиски обврски кои се водат по амортизирана вредност

Објективната вредност на финансиските обврски беше одредена со користење на техники на вреднување. Проценетата објективна вредност на инструментите со фиксна каматна стапка и наведен рок на доспевање е базирана на очекуваните идните парични текови, кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање.

Не постои трансфер на финансиските средства помеѓу Ниво 1 и Ниво 2. Заемите и побарувањата и финансиските обврски се мерат по амортизирана набавна вредност, но исто така е дадена и информација за нивната објективна вредност. Објективната вредност на овие средства и обврски е определена користејќи информации за Ниво 3. Не постојат средства и обврски кои се водат по објективна вредност за кои објективната вредност беше утврдена користејќи информации за Ниво 3.

Белешки кон финансиските извештаи

27.1. Финансиски средства - Сегашна вредност и објективни вредности

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2015 година.

Средства Во илјади денари	Финансиски средства			Сегашна вредност	Објективна вредност
	Заеми и побарувања	Располож- ливи за продажба (Ниво 2)	Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)		
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	1.550.123	-	-	1.550.123	1.550.123
Побарувања од купувачи и останати побарувања	3.496.587	-	-	3.496.587	3.496.587
Останати финансиски средства	-	6.750	-	6.750	6.750
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	-	-	47.987	47.987	47.987

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2016 година.

Средства Во илјади денари	Финансиски средства			Сегашна вредност	Објективна вредност
	Заеми и побарувања	Располож- ливи за продажба (Ниво 2)	Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)		
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	941.022	-	-	941.022	941.022
Депозити во банки	178.457	-	-	178.457	178.457
Побарувања од купувачи и останати побарувања	3.292.207	-	-	3.292.207	3.292.207
Останати финансиски средства	-	612	-	612	612
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	-	-	60.366	60.366	60.366

Заемите и побарувањата се мерат по амортизирана вредност, додека средства коишто се расположливи за продажба и коишто се чуваат за тргување се мерат по објективна вредност.

Паричните средства и еквиваленти на паричните средства, депозитите во банка, побарувањата од купувачите и останатите тековни финансиски средства главно имаат краток рок на доспевање. Од овие причини нивната сегашна вредност на крајот на периодот на известување е приближна на нивната објективна вредност.

Финансиските средства расположливи за продажба претставуваат акции вреднувани по објективна вредност.

Финансиските средства кои се прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата вклучуваат вложувања во сопственички инструменти во вредност од МКД 60.366 илјади (2015: МКД 47.987 илјади) кои се пресметани врз основа на нивната пазарна вредност на Македонската берза на хартии од вредност. Промените на пазарните цени на другите финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се евидентирани во приходи од финансирање во добивката или загубата (види белешка 21 и 22). Набавната вредност на овие капитални инвестиции изнесува МКД 31.786 илјади (2015: МКД 31.786 илјади).

Белешки кон финансиските извештаи

27.2. Пребивање на финансиски средства и финансиски обврски

За финансиските средства и обврски кои се предмет на применливи договори за нетирање, секој договор помеѓу Друштвото и другата договорна страна (вообичаено роаминг и интерконекциски партнери) овозможува нето порамнување на соодветните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи, кога и двете страни ќе одберат да се порамни трансакцијата на нето основа. Во отсуство на таков избор, побарувањата од купувачите и обврските кон добавувачите ќе се порамнат на бруто основа, но сепак, секоја страна во договорот за нетирање ќе има можност да ги исплати сите овие износи на нето основа во случај на неисполнување на обврските на другата страна.

Следните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи се предмет на договори за нетирање и се прикажани по нетирањето во Извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2016:

Во илјади денари	Побарувања од купувачи и останати побарувања	Обврски кон добавувачи
Бруто износи на признати финансиски инструменти	3.393.228	2.338.836
Бруто износи на пребиени финансиски инструменти	(101.021)	(101.021)
Нето износи на признати финансиски инструменти	<u>3.292.207</u>	<u>2.237.815</u>

Следните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи се предмет на договори за нетирање и се прикажани по нетирањето во Извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2015:

Во илјади денари	Побарувања од купувачи и останати побарувања	Обврски кон добавувачи
Бруто износи на признати финансиски инструменти	3.585.284	3.262.787
Бруто износи на пребиени финансиски инструменти	(88.697)	(88.697)
Нето износи на признати финансиски инструменти	<u>3.496.587</u>	<u>3.174.090</u>

27.3. Останати обелоденувања во врска со финансиските инструменти

Не постојат финансиски средства или обврски, кои се рекласификувани во друга категорија на финансиски инструменти.

Не постојат финансиски средства кои се трансферирани на начин, на кој дел или сите финансиски средства не се квалификуваат за депризнавање.

28. НЕИЗВЕСНИ ОБВРСКИ

Друштвото има неизвесни обврски во однос на правни и регулаторни барања кои произлегуваат во редовното работење. Најголем дел од неизвесните обврски се однесуваат на 3 барања за поведување на прекршочни постапки од регулаторни тела за наводно прекршување на одредени рокови давање на одредени услуги, преносливост на броеви и неуспехот да се усогласат со обврските за овозможување на пристап и користење на специфични мрежни средства. Максималната можна казна за секој поединечен случај е 7% до 10% од годишниот приход од претходната година, во согласност со претходно важечкото локално законодавство. Раководството верува, врз основа на правен совет, дека не е веројатно дека значителни обврски ќе произлезат од овие спорови поради неоснованост за поведување на овие прекршочни постапки. Раководството на Друштвото не предвидува дека ќе дојде до појава на материјални обврски од неизвесните обврски освен оние коишто се резервирани (види белешка 15).

29. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ СТРАНИ

Сите трансакции со поврзани страни произлегуваат од тековното работење и нивната вредност материјално не се разликува од условите кои би преовладувале во пазарни услови.

Белешки кон финансиските извештаи

Владата на Република Македонија има 34,81% сопственост во Друштвото (види белешка 16). Освен плаќањето на даноци, надоместоци кон регулаторни тела во согласност со локалното законодавство и дивиденда (види белешка 24), во 2016 и 2015 година Друштвото немаше трансакции со Владата на Република Македонија или со кое било друштво што е контролирано или е под значително влијание на Владата на Република Македонија, надвор од редовните деловни активности на Друштвото.

Трансакциите со поврзани страни главно се состојат од обезбедување и добивање на телекомуникациски услуги. Износите на побарувањата и обврските се прикажани во соодветните белешки (види белешка 7 и 13).

Приходите и трошоците со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	2016		2015	
	Приходи	Трошоци	Приходи	Трошоци
<i>Доминантен сопственик</i>				
Magyar Telekom Plc	1.344	19.766	3.642	25.980
<i>Подружници на доминантниот сопственик</i>				
	16.189	3.894	16.716	2.626
<i>Основно матично друштво</i>				
Deutsche Telekom AG	618.569	212.862	695.203	221.938
<i>Подружници на основното матично друштво</i>				
	49.076	13.457	30.806	65.477
<i>Друштво контролирано од клучното раководство</i>				
Мобико ДООЕЛ	1.046	1.404	455	1.044

Дополнително на погоре прикажаните приходи и трошоци кои произлегуваат од трансакции со поврзаната страна Мобико ДООЕЛ, купени се трговски стоки и средства во износ од МКД 59.732 илјади (2015: МКД 145.794 илјади), без вклучен ДДВ.

Побарувањата и обврските со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	2016		2015	
	Побарувања	Обврски	Побарувања	Обврски
<i>Доминантен сопственик</i>				
Magyar Telekom Plc	3.717	8.893	3.795	9.805
<i>Подружници на доминантниот сопственик</i>				
	27.036	3.458	24.796	3.678
<i>Основно матично друштво</i>				
Deutsche Telekom AG	91.785	197.603	577.294	456.377
<i>Подружници на основното матично друштво</i>				
	269.727	297.747	222.100	267.860
<i>Друштво контролирано од клучното раководство</i>				
Мобико ДООЕЛ	248	-	1.621	13.116

Белешки кон финансиските извештаи

30. НАДОМЕСТОЦИ НА КЛУЧНОТО РАКОВОДСТВО

Вкупниот износ на надоместоци за клучното раководство во Друштвото, вклучувајќи ги поврзаните даноци и придонеси, се прикажани подолу:

Во илјади денари	2016	2015
Краткорочни користи за вработените (вклучувајќи ги поврзаните даноци)	116.245	129.180
Законски придонеси за краткорочните користи	13.377	17.297
Долгорочни програми за стимулација	17.018	18.359
Останати плаќања	5.309	5.700
	<u>151.949</u>	<u>170.536</u>

Надоместокот на членовите на Одборот на директори на Друштвото и неговите комитети, изнесува МКД 10.173 илјади (2015: МКД 10.629 илјади) и е вклучен во Краткорочни користи за вработените. Овие трошоци се вклучени во Трошоци за вработени (види белешка 18).

Во текот на 2012 година, беше воведена долгорочна програма за стимулација базирана на променливи остварувања, наречена Variable II, како дел од глобалната алатка на Групацијата Дојче Телеком за надоместување на друштвата, која промовира среднорочно и долгорочно подобрување на вредноста на Групацијата Дојче Телеком и изедначување на интересите на раководството и акционерите.

Програмата Variable II за 2012 година е применлива од 1 јануари 2012 година до 31 декември 2015 година, во две преодни програми: Variable II Преодна програма I, со примена во периодот од 1 јануари 2012 година до 31 декември 2013 година и Variable II Преодна програма II, со примена во периодот од 1 јануари 2012 година до 31 декември 2014 година. Програмата Variable II за 2013 година е применлива од 1 јануари 2013 година до 31 декември 2016 година. Програмата Variable II за 2014 година е применлива од 1 јануари 2014 година до 31 декември 2017 година.

Програмата Variable II се мери врз база на исполнувањето на четири долгорочни параметри за исполнување со еднаква важност (прилагодена заработка по акција (EPS); прилагоден поврат на капиталот (ROCE), задоволство на корисниците и задоволство на вработените). Секој параметар одредува една четвртина од износот на наградата.

Нивоата на остварување на целите се ограничени на 150% и остварување на целите над 150% не се земаат во предвид во сите четири параметри. Периодот на оценување е четири години и е базиран на просечното остварување во планираните четири години.

Во 2015 година, новата програма за долгорочна мотивација којашто се заснова на остварување (LTI) беше воведена како дел од глобалната алатка за компензација ширум ДТ Групацијата за друштвата. Програмата претставува програма заснована на акции коишто се плаќаат во готовина. Извршителите добиваат виртуелни акции коишто зависат од нивната индивидуална изведба. Бројот на виртуелни акции на крајот од периодот се утврдува од целното достигнување на клучните показатели. Вредноста на количината на акциите варира за времетраење на периодот на планот врз основа на два показатели: развивање на цената на ДТ акцијата и целното постигнување во врска со 4 таргети на друштвото: (прилагодена заработка по акција (EPS); прилагоден поврат на ангажиран капитал (ROCE); задоволство на корисниците и задоволство на вработените). Постигнувањето на таргетите се мери на крајот од секој годишен циклус и бројот на виртуелните акции утврден на оваа основа е фиксен како резултат на годишниот циклус (непренослив). На крајот од периодот на траење на планот, резултатите од четирите годишни циклуси се собираат и плаќаат во готовина. Во 2016 година беше воведен новиот циклус од програмата за долгорочна мотивација којашто се заснова на остварување (LTI).

Учесници на програмата се членовите на клучното раководство на Друштвото, кои што ги исполнуваат критериумите на програмата и прифатиле учество во назначената временска рамка.

Направените трошоци поврзани со Variable II програмите и новата LTI програма заснована на остварување се прикажани во рамките на Долгорочни програми за стимулација (види белешка 15 и 18).

31. ПОСЛЕДОВАТЕЛНИ НАСТАНИ

Нема материјално значајни настани после денот на изготвување на извештајот за финансиска состојба кои ќе влијаат на добивката или загубата, извештајот за финансиска состојба или паричните текови за 2016 година.